Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1990 йил 13 июнь
ЧОРШАНБА
№ 134 (4.927).

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг «Қайта қуришнинг бориши ва асосий йўналишлари, Ўзбекистон ССРнинг суверенитетини ва иқтисодий мустақиллигини таъминлаш вазифалари, мамлакат ва жумҳуриятнинг янги сиёсий системасида Ўзбекистон Компартиясининг ўрни ва мавқеи ҳақида»ги сиёсий маърузаси юзасидан Ўзбекистон Коммунистик партияси XXII съезди

РЕЗОЛЮЦИЯСИ

Ўзбекистон Компартиясининг XXII съезди жумҳурият ва умуман бутун мамлакат ғоят қийин, бурилиш даврини бошидан кечираётганлигини таъкидлайди. Қайта қуриш, демократиялаш ва ошкоралик коммунистларни ва барча меҳнаткашларни актив фаолиятга жалб этди, кенг жамоатчилик кучларини ҳаракатга келтирди. Ўтмишни, сиёсий ва иқтисодий системаларни тубдан ислоҳ қилишни қайта идроклашнинг оғир жараёни юз бермоқда.

Миллий сиёсатнинг ленинча принципларидан, халқларнинг тенг ҳуқуқли ва ўзаро манфаатли ҳамкорлигидан чекиниш ўнглаш қийин бўлган катта зарар етказди. Ўзбекистонга асосан хом ашё базаси деб қараб келинди. Регионнинг ўзига хос ижтимоий-иқтисодий жиҳатлари ҳисобга олинмади. Зўравонлик билан тазйиқ ўтказиб, пахта монополияси ўрнатилди. Жумҳурият иқтисодиёти бузилиб, хом ашё тусига эга бўлди, комплекс ривожланишга, аҳолининг энг муҳим эҳтиёжлари ва ҳаётий талабларини қондиришга қаратилмади.

Республиканинг сиёсий мустақиллиги расмий декларацияга айланиб қолди. Миллий тараққиёт ва миллатлараро муносабатлар муаммоларига сийқа қарашлар ва юзаки ёндашувлар ўзбек халқининг неча асрлик тарихга эга бўлган маданий қадриятларини, халқнинг урф-одатлари ва анъаналарини менсимасликка олиб келди.

Буйруқбозлик-маъмуриятчилик системаси таъсирида вужудга келган мураккаб вазият бир қанча салбий тенденциялар туфайли чигаллашмоқда. Ижтимоий-иқтисодий тараққиётда жиддий силжиш бўлмаяпти, айниқса, Оролбўйида экология вазияти ёмонлашмоқда. Аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотлари ва халқ истеъмоли молларига эҳтиёжи қондирилмаяпти. Молия ва пул муомаласидаги номутаносиблик кучайди, одамларнинг турмуш даражаси пасайиб кетмоқда.

Ижтимоий ва миллатлараро низоларни ҳал этиш масалалари ўткир тус олди. Омманинг сиёсийлашуви ва фаоллигининг ўсиши билан бир қаторда ғоявий ва маънавий негизларни бузиб ташлашга уриниш, умумбашарий қоидалар ва қадриятларни менсимаслик кўзга ташланмоқда.

Қайта қуришнинг бошланишида Ўзбекистон Компартияси ўтган ўзини ўзи тозалаш ва соғломлаштириш йўлининг тўғрилигини тасдиқлаб, съезд ана шу йўлни амалга ошириш чоғида йўл қўйилган бузилишларни қоралайди. Ҳалол меҳнатчилар оммасини ёппасига айблаш, кўпгина партия, совет ва хўжалик ходимлари ғайриқонуний равишда ёмонотлиққа чиқарилиши ва асоссиз равишда таъқиб этилиши, халқ хўжалигини бошқаришни қайта қуришдаги ўзбошимчалик халқ елкасига оғир юк ,бўлиб тушди. Республикага сиёсий иродаси йўқ, Ўзбекистон халқининг шани ва қадр-қимматини ҳимоя қилишга қодир бўлмаган шахсларнинг раҳбарлик қилиши ана шундай бузилишларга ва ҳаддан ошишларга ёрдам берди.

Йиллар давомида тўпланиб қолган муаммоларни тезроқ ҳал қилиш зарурлиги партия ташкилотларидан ўз сиёсатини тубдан ўзгартиришни, иш шакллари ва усулларини қайта қуришни талаб қилмоқда. Жумҳурият Компартияси сайловолди Ҳаракат дастурида Ўзбекистон ССРни миллий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий жиҳатдан ривожлантиришнинг, меҳнаткашларнинг фаровонлигини оширишнинг асосий йўналишларини белгилаб бериб, бутун кучини ижтимоий режаларни амалга оширишга, омма орасида ташкилотчилик ва мафкуравий ишларни олиб боришга қаратди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташаббуси билан қишлоқ меҳнатчиларига қўшимча ер участкалари ажратиш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, уруш ветеранлари ва ногиронларининг, аҳоли камбағал тоифаларининг моддий аҳволини яхшилаш юзасидан кўрилган чора-тадбирларни аҳоли кенг қўллаб-қувватлаб ва маъқуллаб кутиб олди. Президентлик бошқаруви жорий этилганлиги, қонунларнинг бажарилиши, интизом ва жамоат тартибини сақлаш воситаларини мустаҳкамлашга қаратилган қатъий тадбирлар мамнуният билан кутиб олинди.

Натижада вазиятни бошқаришга муваффақ бўлинди. Партия органларининг тўкилган обрўсини тиклаш жараёни бошланди. Одамлар жумҳурият Компартиясига олдингига нисбатан кўпроқ ишонч билан қарайдиган бўлиб қолдилар, Компартияни уюшган сиёсий куч деб билиб, ундан бундан буён амалий ҳаракатларни кутмоқдалар.

* * *

Сиёсий маърузадаги қоидалар ва хулосалар маъқуллансин ва раҳбарлик учун қабул қилинсин, Ўзбекистон ССРнинг янгиланган федерация доирасида сиёсий суверенитет ва иқтисодий мустақилликка эришиши энг муҳим вазифа, жумҳурият ижтимоий-иқтисодий, давлат, миллий ва маънавий тараққиётини жадаллаштиришнинг, мавжуд имкониятлардан самарали фойдаланишнинг, меҳнаткашлар турмуш шароитини тубдан яхшилашнинг ҳал қилувчи шарти, деб ҳисоблансин.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг ҳисобот давридаги ташкилотчилик иши қониқарли, деб топилсин. Марказий Комитет сўнгги вақтда амалга ошираётган сиёсий йўл маъқуллансин.

* * *

Съезд Марказий Комитет томонидан ишлаб чиқилган Ўзбекистон Компартиясининг Ўзбекистон ССР халқ депутатлари ва маҳаллий Советлар сайловига доир «Ўзбекистон ССРни миллий, ижтимоий-иқтисодий ва маънавий жиҳатдан ривожлантиришнинг, меҳнаткашлар фаровонлигини оширишнинг Асосий йўналишлари» Ҳаракат дастурини маъқуллайди ва уни жумҳуриятни ривожлантиришнинг амалий йўлларини белгилаш учун Ўзбекистон Компартиясининг расмий режаси сифатида Ўзбекистон ССР Олий Советига тавсия этишни, партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари, Советларда, давлат ва жамоат ташкилотларида ишлайдиган коммунистлар куч-ғайратини ана шу дастурни рўёбга чиқаришга қаратишни зарур, деб ҳисоблайди.

Бунда инсон, унинг моддий ва маънавий эҳтиёжларини қаноатлантириш, ахлоқий жиҳатдан камол топтириш партия сиёсатининг марказида бўлиши керак. Бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтишга тайёргарлик кўриш давомида меҳнаткашларни, айниқса ходимлар кам таъминланган тоифаларини, пенсионерлар, ногиронлар, талабалар ва ўқувчиларни ижтимоий ҳимоя қилиш тадбирларини ишлаб чиқишга биринчи даражали аҳамият берилсин.

Шу мақсадда иқтисодий сиёсатни амалга оширишда мутлақо янгича ёндашувлар ишлаб чиқилсин, ер, маъдан — хом ашё ресурслари ҳамда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотдан фойдаланишда жумҳуриятнинг тўла мустақиллиги, мулкчиликнинг хилма-хил шакллари таъминлансин, халқ хўжалиги комплексининг йўналиши ва структураси ўзгартирилиб, меҳнатга лаёқатли аҳолининг иш билан мумкин қадар тўла таъминланишига эришилсин.

Тегишли режаларни ишлаб чиқиш, уларни қонун лойиҳаларини тақдим этиш тарзида жумҳурият Олий Советига киритиш, Қонунлар ва ҳукумат қарорлари орқали бу режаларни амалга ошириш янги шароитда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети фаолияти асосий йўналишларидан биридир.

Съезд омма орасида ғоявий-сиёсий таъсирни кучайтиришни, марксизм-ленинизм таълимотини ижодий идроклаш ва ривожлантириш асосида ижтимоий онгни тарбиялашни Ўзбекистон Компартиясининг энг муҳим вазифаси, деб ҳисоблайди.

Партия комитетлари умумбашарий ахлоқ қоидалари қарор топишига, маънавий турмушнинг барча соҳалари ривожланишига ва софланишига кўмаклашишлари, халқнинг сиёсий ва маданий имкониятларини, ақлий имкониятларини рўёбга чиқаришлари ва кўпайтиришлари, юз бераётган ҳодисаларнинг моҳиятини ва партия сиёсатини англаб олишда одамларга ёрдам беришлари, бу сиёсатни амалга оширишда ўз ўринларини топиб олишлари керак.

Қайта қуришнинг, жамиятни социалистик асосда янгилашнинг амалий мавқеида турган ижтимоий-сиёсий ташкилотлар ва ҳаракатлар билан мулоқот ва ҳамкорлик қилишни ўрганиш зарур. Шу билан бир вақтда экстремистлик ва ажрамачилик кайфиятларига қатъиян зарба бериш керак.

Съезд маданият соҳасидаги маъмуриятчилик ва буйруқбозликни, уни ривожлантиришга қолдиқ ёндашувларини, ўтмишда йўл қўйилган Ўзбекистон адабиёти ва санъатининг атоқли арбобларини қатағон қилиш ва ёмонотлиққа чиқаришни қоралайди ҳамда Компартия Марказий Комитетининг уларни изчиллик билан оқлаш йўлини қўллаб-қувватлайди. Съезд ўзбек халқининг тарихий ўтмишига, унинг миллий-маданий ва тил меросига ақидапарастлик билан ва юзаки қарашларга қарши чиқади. Съезд миллий маданиятни, унинг маънавий ва ахлоқий қадриятларини тиклашни, ўзбек давлат тилини мустаҳкамлаш ва унинг қўлланиш соҳаларини кенгайтиришни Ўзбекистон Компартиясининг энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳисоблайди.

Партия ташкилотлари СССРдаги барча халқлар ва жумҳуриятимизда яшовчи барча миллатлар ва элатлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга, фуқароларнинг миллий мансублиги, тили ва диний эътиқодидан қатъи назар уларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлашга кўмаклашадиган миллий ва маданий сиёсатни амалга оширишга биринчи даражали аҳамият беришлари керак. Халқ анъаналари ва урф-одатларини тиклаш, Ўзбекистон халқларининг азалий фазилатлари — меҳнатсеварлик, одамларга ҳурмат, Ватанга ҳалол хизмат қилишни мустаҳкамлаш зарур.

Ўзбекистон Компартияси илмий-материалистик дунёқарашни ҳимоя қилиб ва тарғиб этиб, ўтмишда динга нисбатан йўл қўйилган ўзбошимчалик ҳаракатларини қатъиян қоралайди ҳамда виждон эркинлигини, умумбашарий қадриятларни қарор топтириш йўлида диний ташкилотлар билан ҳамкорлик қилишни, динга ишонувчилар жумҳуриятнинг ижтимоий-сиёсий ва маданий турмушида иштирок этишини таъминлашни ёқлайди. Шу билан бир вақтда диний мутаассибликнинг ва чиқиштирмасликнинг, дин ички можароларининг, диний фаолиятни сиёсийлаштиришнинг, хотин-қизларга нотўғри муносабатда бўлишнинг ҳар қандай кўринишларига қарши чиқади.

* * *

Съезд Ўзбекистон Компартиясининг жумҳурият сиёсий ва иқтисодий мустақиллиги билан бевосита боғлиқ бўлган мустақиллигини бутун чоралар билан мустаҳкамлашни маъқуллайди. Шу билан бирга съезд КПСС билан ташкилий ва ғоявий бирликни ёқлайди, шунингдек партияни парчалаб юборишга ҳар қандай уринишларга қарши чиқади. Компартиянинг фаолиятини тубдан қайта қурмай, янгиламай ва барча соғлом кучларни жипслаштирмай туриб унинг янги мавқеини ҳақиқатан таъминлаш мумкин эмас. Партия комитетлари ва ташкилотлари кенг демократиялаш ва ошкораликка асосланган услуб ва усулларни ўзлаштиришлари зарур. Улар ўз ички турмушлари билан ўралашиб қолмасликлари, одамлар олдига, меҳнат жамоаларига дадил боришлари, уларнинг кайфиятларини яхши билишлари, вазиятни бошқара олишлари, вазият қандай бўлишини фараз этишлари, аҳолини ҳаяжонга солаётган ўткир муаммоларни ҳал қилишдан, барча амалий кучлар билан мулоқот қилишдан ўзларини четга олмасликлари керак.

Амалда партия аъзолари оммасининг ҳокимиятини таъминлаш, бошланғич партия ташкилотларининг ҳуқуқларини кенгайтириш, уларнинг мустақиллигини ошириш, сайлаб қўйиладиган органлар мавқеи ва обрўсини ошириш, қарашларни эркин қиёслаш, масалаларни коллегиал муҳокама қилиш ва қарор қабул қилиш учун шароит яратиш лозим бўлади.

Съезд партиянинг барча бўғинларида интизомга риоя қилиш, демократия централизми қоидаларини янада ривожлантириш, камчиликни ташкил этувчи гуруҳлар ва ҳар бир коммунист фикрини ҳурмат қилиш, партиявий ўртоқликни сақлаш зарурлигини таъкидлайди.

Партия учун янги вазиятда Марказий Комитет, вилоят, шаҳар ва район комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари кадрлар сиёсатини қайта кўриб чиқишлари, ишда расмиятчилик-номенклатура ёндашувларидан воз кечишлари лозим. Компартия позицияларида турган номзодларни тавсия этиш, Совет ҳокимияти ва давлат бошқаруви органларида, мафкуравий муассасаларда уларнинг асосий лавозимларга сайланиши ёки тайинланиши учун курашиш ҳуқуқидан фойдаланиш керак.

Съезд сиёсий кучларнинг ажралиши кучайиб бораётган шароитда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг диққат-эътиборини халқ депутатлари Советларида, касаба уюшмаларида, ёшлар ҳаракатида ва бошқа жамоат тузилмаларида партия сиёсатини амалга оширишнинг шакллари ва усулларини ишлаб чиқишга қаратишни зарур деб ҳисоблайди. Бу шакллар ва усуллар амалий мулоқотга, ижтимоий-тараққиёт муаммоларини ҳал этиш режаларини биргаликда ишлаб чиқишга, уларнинг ташаббуси ва мустақиллигини қўллаб-қувватлашга асосланиши керак.

Партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари тугалланган ҳисобот-сайлов кампаниясидан сабоқ чиқариб олишлари, тўпланган тажрибани мустаҳкамлашлари зарур. Ҳисобот ва сайловлар чоғида тушган барча таклифлар ва танқидий мулоҳазалар юзасидан узил-кесил чора-тадбирлар кўрилсин, аҳолининг энг муҳим талаб ва эҳтиёжларини қаноатлантириш билан боғлиқ масалаларни ҳал этишга биринчи навбатда эътибор берилсин.

Съезд шуни таъкидлайдики, давлат, хўжалик ва маданий қурилишнинг барча соҳаларидаги коммунистлар партия йўлини қатъият билан ўтказишга, топширилган иш учун масъулият намунасини кўрсатишга, ўз ишлари билан КПСС обрўсини оширишга мажбурдирлар. Ҳозирги пайтда коммунистлар учун жумҳуриятни миллий ва ижтимоий тараққиётнинг сифат жиҳатдан янги марраларига олиб чиқиш учун барча соғлом кучларни жипслаштиришдан кўра муҳимроқ вазифа йўқ.

Элликқалъа районидаги Калинин номли колхоз деҳқонлари жорий йилда 1990 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 24,5 центнердан пахта етиштиришмоқчи. Хўжаликда онлавий пудрат кенг жорий этилгани туфайли тўла гектарлар ҳосил қилинди. Айни кунларда ғўза қатор ораларига иккинчи ишлов бериш жадал бормоқда.

СУРАТДА: илғор онлавий звено бошлиғи Гулжон Оннамадова.

Э. ҚОЗОҚОВ олган сурат.

Ўзбекистон Коммунистик партияси XXII съездининг бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтиш масаласи хусусида

РЕЗОЛЮЦИЯСИ

Ўзбекистон Компартияси XXII съезди бозор муносабатларини жорий этиш объектив зарурат эканлигини эътироф этиб, бозор иқтисодиётига бутун халқ қўллаб-қувватлаган аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш тадбирлари мажмуи билан бориш керак, деган мавқеида қаттиқ туради.

СССР ҳукуматининг таклифларида мулкчиликнинг, иқтисодий масъулият ҳамда регионларнинг марказ билан ўзаро муносабатларининг, корхоналар мустақиллигининг, маҳсулотларни тенг айирбош қилиш асосларининг, аҳоли ижтимоий муҳофаза қилинишининг ва бозор иқтисодиёти ҳуқуқий жиҳатдан таъминланишининг кўпгина принципиал масалалари тўла-тўкис ҳал қилинмаган.

Жумҳурият партия ташкилотларида бўлиб ўтган ҳисобот-сайлов кампанияси давомида, партия XXII съездида бозор иқтисодиёти қоидаларига ўтиш масалалари юзасидан кенг фикрлашиш бир қанча принципиал муаммоларни кўрсатиб бердики, уларни ҳисобга олмаслик мумкин эмас.

Ўзбекистон Компартияси жумҳурият аҳолиси кўпчилигининг фикрини ифодалаб, бозор иқтисодиётига ўтишни жадаллаштириш зарурлиги тўғрисидаги фикрни бутунлай рад этади. Аҳолининг ярмини кам таъминланган тоифа ташкил этадиган ва бир миллионга яқин ишсизлар бўлган Ўзбекистон ССР шароитида бозор иқтисодиётига ўтишни жадаллаштириш халқнинг турмуш даражаси кескин пасайиб кетишига, ижтимоий-сиёсий вазиятнинг кескинлашувига олиб бориши мумкин.

Ўзбекистон Компартияси съезди бошқариладиган бозор иқтисодиётига таркиб топаётган ижтимоий--иқтисодий вазиятни, жумҳуриятнинг регионал хусусиятларини, унинг бозор иқтисодиётига ўтиш давридаги мамлакатнинг бошқа регионларига нисбатан ахволини ҳисобга олиб босқичма-босқич ўтишни ёқлайди.

Съезд улгуржи, харид ва чакана нархлар ислоҳоти бир вақтда амалга оширилиши керак, деб ҳисоблайди. Жумҳурият коммунистлари Ўзбекистон ССРда нон маҳсулотларини истеъмол қилиш хусусиятлари ва даражасини ҳисобга олмай ва нарх ортишидан келадиган зарарни аҳолига тўла-тўкис тўламай туриб, шу йил июль ойидан нон чакана нархининг бир томонлама оширилишига қатъий эътироз билдирадилар.

Съезд Ўзбекистон ССР Министрлар Советидаги коммунистларга жумҳуриятнинг бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтиш шартлари ва тартибини белгилаб берадиган ва Ўзбекистон ССР фуқароларини ижтимоий жиҳатдан ишончли ҳимоя қилишни кўзда тутадиган зарур қонун лойиҳалари ва норматив ҳужжатлар мажмуини тайёрлаб, жумҳурият Олий Советининг навбатдаги сессияси муҳокамасига қўйишни топширади.

Съезд ислоҳотнинг аҳамияти, мақсади ва вазифаларини кенг халқ оммасига тушунтириш чораларининг кенгайтирилган системасини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш зарур, деб ҳисоблайди. Хом ҳаёлларни вужудга келтирмай ва чўчитмай, бўлажак ўзгаришларнинг моҳиятини халққа холисона кўрсатиб бериш жуда муҳимдир. Одамлар яқин йилларда қандай қийинчиликларни бошидан кечиришларини аниқ-равшан англаб олишлари, бу қийинчиликларни онгли равишда зиммаларига олишлари, уларни бартараф этиш йўлларини ва истиқболни аниқ кўра билишлари керак.

Съезд КПСС XXVIII съездига жумҳурият партия ташкилотларидан сайланган делегатларга бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтиш масаласида Ўзбекистон коммунистларининг принципиал мавқеини съезд қатнашчиларига етказишни ҳамда бу мавқе съезд қарорларида акс этишига фаол кўмаклашишни топширади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА КЕНГАШ

11 июнь куни КПСС Марказий Комитетида иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, КПСС ўлка ва область комитетлари биринчи котибларининг кенгаши бўлди. Кенгашни КПСС Марказий Комитетининг Бош котиби М. С. Горбачев очди. «Бошқариладиган бозор иқтисодиётига ўтиш билан боғлиқ бўлган баъзи масалалар тўғрисида» КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР Министрлар Кенгашининг раиси Н. И. Рижков маъруза қилди.

КПСС XXVIII съездига ва Россия партия конференциясига тайёргарлик қандай бораётганлиги кўриб чиқилди. Бу масала юзасидан КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг котиби В. А. Медведев ахборот берди.

Кенгашда М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

(ТАСС).

ДЎСТЛИК ТИМСОЛИ

ЛЕНИНАКАН (Арманистон ССР). Киевдан бу ерга келган Буюк Британия Бош министри М. Тэтчер Ленинаканнинг гуллар тўшалган йўлидан юриб ўтди, шаҳарнинг кўпдан-кўп аҳолиси у билан саломлашиш учун кўчага чиққан эди.

Аэропортда М. Тэтчерни Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби В. М. Мовсисян, Арманистон ССР Министрлар Кенгашининг раиси В. С. Маркарьянц, шаҳар раҳбарлари кутиб олдилар.

Британия халқи зилзиладан шикастланган Ленинаканга 400 ўринли шинам мактаб тортиқ қилди. М. Тэтчер шу мактабнинг тантанали очилишида қатнашиш учун атайлаб учиб келди.

Ленинакан шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси К. Д. Амбарцумян тантанали маросимда сўзга чиқиб, ажойиб совға учун астойдил миннатдорчилик билдирди. Шаҳримизда яшовчи ҳар бир киши бизга нисбатан намоён этилган саховатни ҳис қилди, деди у. Бу мактаб — шунчаки ўқув даргоҳи эмас, у халқлар дўстлигининг тимсолидир.

Бу тантанали маросимда қатнашиш менга зўр қувонч бахш этади, деб таъкидлади М. Тэтчер. У Буюк Британия ва Совет Арманистони лойиҳачилари ҳамда қурувчиларининг мустаҳкам ҳамкорлигига офарин айтди. Британиянинг таниқли шоири лорд Байрон номини олган Ленинакандаги мактаб бинолари комплекси шу ҳамкорликнинг самараси бўлди.

Болалар — мамлакатнинг келажаги, деди сўзини давом эттириб Бош министр, шу мактаб билан менинг мамлакатим сизларнинг мамлакатингиз келажагига ҳисса қўшади, бу мактаб бизни доимо бирлаштириб туради.

Британияликларнинг анъанасига кўра, асосий меҳмон ўз истагини айтиш ҳуқуқига эга эканидан фойдаланиб, М. Тэтчер ҳар йили Байрон туғилган кунда шу мактабнинг ўқувчиларига дам олиш куни берилишини сўради.

Арман болаларининг авлодлари, шу мактабни келажакда битириб чиқувчилар янги даврнинг муносиб фуқаролари бўлиб қолишларига, ўз билим ва кучларини ер юзида эзгулик ва адолат, халқлар ўртасида дўстлик ва қардошликни қарор топтиришга сарфлашларига аминман, деди ўз нутқида В. М. Мовсисян. У Арманистон ССР Олий Совети билан республика Министрлар Кенгашининг ташаккурномасини ва эсдалик медалини М. Тэтчерга топширди.

Шаҳарда бўлиш чоғида М. Тэтчер барча арманиларнинг олий патриархи Католикос Вазген биринчи билан суҳбатлашди.

Шу куни М. Тэтчер Ленинакандан жўнаб кетди. СССР Министрлар Кенгаши раисининг ўринбосари Н. П. Лаверов, СССРнинг Буюк Британиядаги элчиси Л. М. Замятин, Буюк Британиянинг СССРдаги элчиси Р. Брейтвейт у билан бирга бўлдилар.

* * *

Буюк Британия Бош министри Киевда бироз тўхтагач, кечқурун юртига жўнаб кетди. У совет раҳбариятининг таклифига биноан мамлакатимизга амалий ташриф буюрган эди.

Мўл ҳосил тараддуди

ҚИЗҒИН ПАЛЛА

Деҳқон бир лаҳза бўлсада, вақтдан ўтиб меҳнат қилиш ташвишида бўлади. Амалдаги йил баҳори серёғин бўлса-да, пахтакор учун ўта ноқулай келди, дейиш ўринсиз. Эҳтимол ерга барака уруғи қадаш мўлжалдагидан тўрт-беш кунга кечиккандир. Лекин чигит экиб бўлингач, ҳеч қандай талофат юз бергани йўқ, ҳарорат кўтарилиши билан у бодроқдек униб чиқа бошлади. Деҳқончиликда йил йилга ўхшамайди, деган гап бор. Бултур май ойида юз берган табиий талафотни эсласак ҳали-ҳали юрак-бағримиз эзилади. Ўшанда дала юзини қоплай бошлаган ниҳоллар бир кечанинг ўзида ер билан яксон бўлганди. Ана шундай йилда ҳам чўлқуварларимиз 385 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 39 центнердан хирмон кўтарган эдилар. Бўлим бўйича бир сўм асосий иш ҳақига ўртача 70 тийиндан қўшимча олишганди. Баъзи илғор бригадаларимизда бу кўрсаткич янада юқори бўлган.

Бундай натижага, албатта, зўр меҳнат билан, тажриба ва тадбиркорлик билан эришганмиз. Бу йил-чи, деҳқонларимиз баҳорнинг серёғин келганлигини ҳисобга олишиб, чигит суви бериш муддатини қисқартирдилар. Ерга барака уруғи қадаш ўн иш кунида якунланди. Оби-тобида, майин тупроққа тушган чигит жуда тез ва текис униб чиқди. Алмашлаб экишнинг жорий этилиши ҳисобидан бу йил 430 гектар майдонда ингичка толали пахтанинг Термиз-16 навини етиштираяпмиз. Мўл ҳосил умиди — текис кўчат олишга эришдик. Жонқобил Очилдиев, Юсуф Ашуров, Худойшукур Бойматов, Ўрол Эшқувватов, Абдусалом Камолов бошлиқ бригадалар далаларини текис қоплаган дуркун кўчатларни кўриб, кўзингиз қувонади. Жорий йилда 40 центнердан ҳосил кўтаришни кўзлаганмиз.

Аҳволни бултурги шароит билан таққослайдиган бўлсак, шубҳасиз, ҳозир ғўзанинг ривожланиши анча яхши. Бу ҳеч қайсимизни хотиржам қилолмайди. Негаки, ғўза парваришида қизғин, долзарб палла —кузда кўтариладиган оқ олтин хирмони тақдирини ҳал этадиган кунлар энди бошланаяпти. Буни ҳали тонг оқармасдан дала томон шошаётган механизатор, чопиқчиларни кўриб ҳам ҳис этиш мумкин. Хўжаликларга, деҳқонга берилаётган мустақиллик шарофати ўлароқ дала ишини ташкил этиш, ҳар бир агротехник тадбирни ўз вақтида, сифатли бажариш учун яна кимларнингдир бот-бот маслаҳат беришларига, ҳар хил йиғилишлар қилиб, вақтни зое ўтказишга ҳожат қолмаётир. Ернинг соҳиби — деҳқон, етиштириладиган маҳсулотнинг ҳақиқий эгаси хўжалик бўлгач, ҳар биримиз масъулият ҳис этиб меҳнат қилишимиз керак.

Далада ишлаётганлар учун эса кўп нарса керак эмас. Жазирама иссиқ кунлар бошланаяпти. Улар учун соя-салқин жой, қайнатилган сув ёки чой ҳозирланса, ойлик маошлари ўз вақтида бериб борилса, олам гулистон. Баъзан ана шундай арзимас шароитни яратишда ҳам мўлзам бўламиз. Ҳар бир бригада дала шийпонида йилда битта самовар қўйиб беролмаймиз. Ҳа, баъзан арзимас самовар ҳам анқонинг уруғидек бўлиб қолади. Бўлимимизда битта замонавий дала шийпони бор. Ҳар бир бригада даласида эса мавсумий дам олиш жойлари ташкил этганмиз. Чой қайнатилади. Эътироф этиш керак: иссиқ овқатни навбат билан деҳқонларнинг ўзлари ташкил этишади. Уларни хўжалик томонидан иссиқ овқат билан таъминлаш кераклиги тўғрисида кўп ва ҳар хил мулоҳазалар юритилаётган бўлса-да, ҳозирча бир қарорга келингани йўқ.

Июнь ойининг дастлабки кунлари одатдагидан иссиқроқ бўлаяпти. Механизаторларимиз — Ғулом Камолов, Нормурод Шопўлатов, Ўроқ Норқулов, Ўрол Очилдиевлар ғўза қатор ораларига ишлов беришда илғор тажрибаларни қўлланишаяпти. Кези келганда таъкидлаш керакки, бу йилги шароитда ердан тўғри фойдаланишда бир янгиликни жорий этдик. Ҳар йили пахта етиштириладиган пайкалларда эгатнинг боши ва адоғида трактор қайриладиган ер бўм-бўш қолар эди. Агар бизнинг бўлимимизда 430 гектар майдонда кўчатсиз қоладиган ерни ҳисоб-китоб қилсак, шу ҳисобдан анча ҳосилни йўқотаётганимиз маълум бўлди. Жорий йилда совхоз дирекцияси, партия ташкилоти ҳар бир гектар ерда тўлиқ кўчат олишга эришган бўлимлар ўртасида мусобақа шартларини ишлаб чиқди. Шу ҳисобдан бўлим деҳқонлари 6,5 минг сўм мукофот олишга муваффақ бўлдилар. Уни далада меҳнат қилаётганларнинг барчасига тақсимлаб бердик. Фақат бизнинг бўлимимизда эмас, бошқа бўлимларда ҳам ҳатто бир қарич ерни кўчатсиз қолдирмаслик учун қизғин меҳнат қилинмоқда.

Ҳозир барча майдонда ғўза тўлиқ яганадан чиқарилди. Ҳар йили чигитни кенг қаторлаб, эгатнинг пуштасига экамиз. Шунда бегона ўт жуда кам чиқади. Механизаторларимиз биринчи ишлов бериш чоғида гектарига 250—300 килограммдан аммофос солишган эди. Ундан ташқари махсус мослама ёрдамида тупроқнинг намини қочиришни йўлга қўйдик. Эгат очиш пайтига келиб, яна ҳар гектар майдонга 250—300 килограммгача азот солинади. Ғўзаларимиз шоналай бошлагач биринчи сувни тараймиз. Бу ишларни далада меҳнат қилаётган 124 киши амалга ошираверади. Лекин биз уларнинг рўзғоридаги аҳволидан хабардор бўлишимиз, баъзи етишмовчиликларида уларга амалий ёрдам кўрсатишимиз керак. Илгари чўлда меҳнат қилувчилар уйлари олдидаги томорқаларида фақат чорва моллари учун озуқабоп экинлар экишарди. Аста-секин аҳвол ўзгараяпти. Сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштиришмоқда. Сут-қатиқ, қисман гўшт ҳар бир хонадоннинг ўзидан чиқаётир. Амалдаги йилда фақат бизнинг бўлимимизда 137 оилага 31 гектар суғорма ер томорқага ўлчаб берилди. Кўпчилик ўз томорқасига мевали дарахт ниҳоллари ўтказишди, сабзавот, полиз маҳсулотлари етиштиришаяпти. Лекин улар ўша ерда яшаш учун уй ҳам қуришлари керак. Бизнинг шароитимизда уйнинг деворини кўтариш қийинчилик туғдирмайди. Совхозимизда ғишт заводи ишлаб турибди. Лекин деворни кўтариб бўлгач, деҳқон унинг томини ёпишда қийналиб қолади. Ёғоч-тахта ахтариб кўп сарсон бўлади. Бундан кейин ғўза парваришида юмушлар кўпайса, кўпаядики, асло камаймайди. Бизнингча, савдо ташкилотлари район марказидан йироқда жойлашган хўжаликларда қурилиш материаллари савдосини йўлга қўйишса яхши бўлар эди. Қишлоқ аҳолисини водопровод суви билан таъминлаш, газлаштириш, мактаб қурилиши ишлари хийла жонланди. Қайта қуриш чоғида ҳам муваффақиятни таъминлаш, иқтисодиётимизни ўнглаш бевосита инсон меҳнатига боғлиқ экан, у ҳақда ғамхўрлик ҳаммамизнинг эътиборимизда бўлмоғи керак. Жанубнинг ўта иссиқ ҳароратида оқ олтин етиштираман, деб тер тўкиб меҳнат қилаётганлар ҳар қанча эътибор ва ғамхўрликка лойиқдир.

Я. ҚОДИРОВ,
Ленин йўли районидаги Будённий номли совхознинг бўлим бошлиғи.

Хумор опа Бекмуродова номини Қарши районида кўпчилик ҳурмат билан тилга олади. Бу бежиз эмас. У ўн беш нафар фарзандини оқ ювиб, оқ тараш билан бирга Собир Раҳимов номли совхознинг озуқачилик бригадасига ҳам етакчилик қилмоқда. Қаҳрамон она бошлиқ жамоа аъзолари жорий йилда бедадан мўл ҳосил олишни мақсад қилиб қўйганлар. Айни кунларда озуқа ўрими қизғин олиб борилмоқда.

СУРАТЛАРДА: 1. Жамоа етакчиси Х. Бекмуродова, совхоз директори У. Баҳромов ва бригада ишчиси Х. Рўзиев ўзаро мулоқот қилишаяпти. 2. Ўрим пайти.

Ж. БОБОРАҲМАТОВ олган суратлар.

Ҳуқуқшунос мулоҳазалари

ИЛЛАТНИНГ ИЛДИЗИ НИМАДА?

Қайта қуриш, ошкоралик нафақат одамларнинг шахсий ҳаётларида, ижтимоий фаолиятларида ҳам кескин бурилиш ясади. Ҳис-туйғулар, тафаккурларда улкан ўзгаришлар учун имконият яратилди. Одамлар енгил нафас олиб, қалбларининг тубида ётган дардлари билан ўртоқлаша бошлашди. Юқоридан бўладиган буйруқбозликларнинг ҳарорати сўнди. Камчиликни рўй-рост айтишга, яъни танқидга кенг йўл очилди. Бу эса ўз навбатида тараққиёт учун янги сўқмоқлар солди.

Аммо масаланинг яна бир томони ҳам борки, қайта қуриш, ошкоралик туфайли турли даражадаги гуруҳбозлар ҳам юзага келди. Гуруч курмаксиз бўлмаганидек, баъзи бир манфаатпарастлар ўзларини инқилобий жараён фаоллари қилиб кўрсатиб, кўп жабҳаларда ишларни чалкаштиришга уриндилар. Оқибатда камчиликлар миқдори орта бошлади. Яхшиямки, Ўзбекистон Компартияси ва республика ҳукуматининг янги раҳбарияти ташаббуси билан хатони тузатишга жиддий киришилди. Гапларим асоссиз бўлмаслиги учун ўз соҳамдан баъзи бир мисолларни келтираман. Украина ССРнинг Ровна шаҳридан атиги уч БХСС ходимига бошлиқ бўлган С. Полегаев Ўзбекистонга чақирилиб, Тошкент вилояти ички ишлар бошқармаси БХСС бўлимига бошлиқ этиб тайинланди. Лекин у масъул вазифани уддалай олмай ташлаб кетишга мажбур бўлди. Н. Диметрченко эса Омск шаҳридан чақирилиб, Тошкент шаҳри ички ишлар бошқармаси БХСС бўлимига бошлиқ этиб тайинланди. Белоруссиядан таклиф этилган В. Клюйко эса Куйбишев район БХСС бўлимига раҳбарлик қила бошлади. Бу ўртоқлар маҳаллий шароитни, урф-одатларни билмасликлари оқибатида кўп камчиликларга йўл қўйишди. Жиноятчиликнинг олдини олиш ўрнига кўпроқ ўзларини кўз-кўз қилиш билан шуғулландилар. Маҳаллий ходимлар фикр-мулоҳазаларига беписандлик билан қарадилар. Натижада ҳуқуқбузарлик камайиш ўрнига ортиб борди. Охир-оқибат улар лавозимларидан четлатилдилар. Лекин афсус билан таъкидлаш лозимки, илгари уларнинг ўринларида ишлаган, яхши тажрибага эга маҳаллий ходимларнинг асоссиз ишдан четлатилганликлари сабаблари ҳанузгача жиддий ўрганилмаётир.

Ўзингиз ўйлаб кўринг: кейинги йилларда бозорларимизда нарх-наво нега кўтарилиб кетди?

Халқимиз азал-азалдан нон ёпади. Томорқасида мева, сабзавот, кўкат етиштиради. Улар бу билан ўзларининг оилавий шароитларини яхшиласа, иккинчи томондан халқнинг эҳтиёжларини қондиришади. Ўзбекистонга «ёрдам»га таклиф этилган баъзи ўртоқлар эса биринчи галда халқнинг ҳар лаҳзали эҳтиёжлари, яъни нон, кўкат, сабзавотларни сотишни тақиқлаш билан шуғулландилар. Ҳатто давлат савдосида деярли учрамайдиган миллий кийимлар тикиб сотувчиларга ҳам турли таъқиблар бошланди. Ахир бу кулгили эмасми?! Имоним комилки, бундай ноинсоний муносабатларга мутлақо чек қўймоқ зарур.

Социалистик жамият моҳият эътибори билан оддий халқ турмуш тарзини юксалтиришга хизмат қилади. Афсуски, эндиликда турғунлик деб аталаётган даврда жуда кўп чекинишларга йўл қўйилди. Бу хатолар эртадиркечдир ўз самарасини кўрсатиши керак эди. Кўрсатди. Хонадонларда ёпилган нонни, етиштирилган сабзавот, кўкатларни сотиш тақиқлангач, уларга бўлган эҳтиёж кучайди ва оқибат нарх-наво ошиб кетди. Шу ўринда яна бир масалага тўхталмоқчиман. Қачонлардир халқни боқувчи деҳқонлар учун кенг имкониятлар яратилганди. Улар ўзлари етиштирган маҳсулотларни бозорларга бемалол олиб келишарди. Коранда-деҳқонлар шароити ҳам бирмунча яхши эди. Уч-тўрт йил муқаддам улар ишлари кескин чекланди. Йўлда тўсиқларга учрай бошлади. Натижада нарх-наво яна кўтарилди. Шу ошганча мевалар сероб бўлганда ҳам пасаймайди. Оддий халққа икки мартоба қийин бўлди. Нарх-навонинг ортиши шу даражага бориб етдики, ҳатто Киев, Москвадагидан ҳам ошиб тушди. Ваҳоланки, биз деҳқон халқмиз. Бундай бўлишига сира йўл қўймаслигимиз зарур.

Қаерда, нимага эҳтиёж кучайса, ўша ерда чайқовчилик илдиз олади. Борди-ю халқнинг эҳтиёжлари тўла қондирилса, яъни зарур моллар чет элларнинг юқори сифатли моллари каби исталганча ишлаб чиқилса, олибсотарликнинг барча кўринишлари ўз-ўзидан барҳам топади. Агар жамиятимизнинг оз гуруҳи чайқовчи бўлса, унга қарши курашиш осон. Бироқ катта гуруҳ турли кўринишда чайқовчига айланса, иллат йилдан-йилга чуқур илдиз отиб бораверади.

Жиноятчиликни таг-томири билан йўқотиш бароварида уни келтириб чиқараётган сабабларни жиддий ўрганиш, олдини олиш мақсадга мувофиқдир. Узоқ йиллар давомида ривожланган социализм қурдик, дея оламга жар солдик. Хоҳлаймизми, йўқми, айни шу даврда яна одамлар табақаларга ажраб қолишди. «Юқори» табақа билан «оддий» табақа орасида маънавий камситилишлар авжига чиқди.

Шароитга қараб талаблар ҳам ўзгарар экан. Ҳамма яхши яшагиси, еб-ичгиси келади. Аммо арзимас маош олаётган кўп болали хонадонлар нима қилишсин? Улар ҳам катта тўй-томошалар қилишни, камёб кийимларни кийишни хоҳлайдилар. Лекин қайси пулга? Камдаромадликнинг кучайиши, эҳтиёжнинг ортиши оқибатида истасак-истамасак майда чайқовчилик ўз-ўзидан қулоч ота боради. Албатта, бу менинг шахсий фикрим. Ушбу жараёнга чек қўйиш учун кам таъминланган ва эҳтиёжлари кучли хонадонларга алоҳида диқат-эътибор зарур.

Ота-боболаримиз «касалини яширсанг, иситмаси ошкор қилади», деб бежиз айтишмаган. Жиноятчиликнинг турли кўринишлари йилдан йилга ортиб бораверди, лекин аниқ рақамлар айтилмади. Нашавандлиқ йўқ, дедик. Ваҳоланки, бу масала беҳад кучайганди. Эндиликда эса уларнинг асоратидан қутулолмаяпмиз. Бу иллат ўз вақтида айтилганда, унга қарши очиқчасига курашилганда, яра газак олмасди. Шу ўринда баъзи бир мисолларни айтиб ўтмоқчиман. Калинин районининг Свердлов матлубот жамияти сотувчиси А. Рахмедов 60 сўмлик икки жуфт оёқ кийимини 130—140 сўмдан пуллаётганда қўлга олинди. Текшириш вақтида унинг ёнидан қайта сотиш учун тайёрлаб қўйилган 14 туфт чет эл оёқ кийими чиқди. Л. Артешко исмли сотувчи аёл ҳам ҳамтовоқларидан бирига аёлларнинг ноёб оёқ кийимини 120 сўмдан сотаётганда қўлга туширилди. Бекобод металлургия заводи ишчиси Р. Эрназаров Тожикистоннинг Ғафуров шаҳридан 65 сўмлик 15 дона аёллар оёқ кийимини олиб келиб 120—200 сўмдан сотаётганда ушланди. Хатирчи районидаги кутубхона мудираси Комила Дўсматова Болгариядан келтирилган 80 сўмлик курткани 130 сўмдан, 5 сўмлик аёллар пайпоғининг 77 донасини 15 сўмдан пуллаётганда қўлга олинди. Ўзи одамларга зиё тарата туриб, айни пайтда чайқовчилик билан шуғулланса, нима дейсиз? Юнусобод даҳасида яшовчи, лекин ҳеч қаерда ишламайдиган И. Елисеев ароқфурушлик билан шуғулланар экан. Тинтув пайтида ёнидан 25 шиша ароқ топилди. Т. Абдиев исмли «Ўзбекистон» ресторани официанти хўрандадан 73 сўм 15 тийин ўрнига 90 сўм 30 тийин пул олгани маълум бўлди. Бундай далил ва рақамларни истаганча келтириш мумкин.

Кейинги бир йил мобайнида, хусусан, СССР халқ депутатларининг 1 съездидан сўнг қонунбузарликнинг олдини олиш, ҳуқуқ-тартибот муҳофазаси, уюшган жиноятчиликка қарши ва бошқа қатор қонунлар қабул қилинди. Албатта, ушбу муҳим ҳужжатлар жамиятимиз ривожи учун хизмат этишига шубҳа йўқ. Лекин бутун масъулиятни маъмурий идоралар ходимларига ташлаб қўйиб, халқ томошабин бўлиб турса, яқин орада мақсадга эришиб бўлмайди.

Юқорида қонунбузарликка оид қатор мисоллар келтирдим. Ушбу ҳоллар куппакундуз куни, ҳаммамизнинг кўз олдимизда рўй бераяпти. Афсуски, барча бирдек иллатга қарши ўт очиш ўрнига лоқайдларча кузатувчиликдан нарига ўта олмаяпмиз. Бу билан янги-янги жиноятларга йўл очиб бераяпмиз. Масаланинг нозик томони ҳам ана шунда.

О. ШАРОПОВ,
Куйбишев район ички ишлар бўлимининг БХСС бошлиғи, милиция майори.

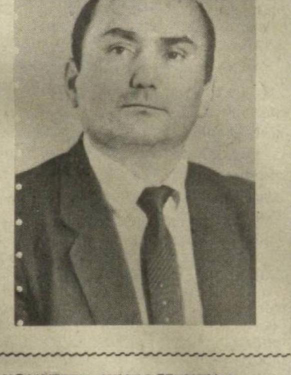

«КОМПАРТИЯ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ЖИНОЯТЧИЛИККА ҚАРШИ КУРАШИШ ЮЗАСИДАН ФАВҚУЛОДДА ЧОРАЛАР КЎРАР ЭКАН, САЛБИЙ ҲОДИСАЛАРНИ ВУЖУДГА КЕЛТИРАЁТГАН, ОДАМЛАРНИ, АЙНИҚСА ЁШЛАРНИ ҲУҚУҚҚА ХИЛОФ ХАТТИ-ҲАРАКАТЛАР КЎЧАСИГА КИРИШГА МАЖБУР ЭТАЁТГАН ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА МАЪНАВИЙ-СИЁСИЙ САБАБЛАРНИ, ИЛДИЗЛАРНИ ТОПИШ, УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЛОЗИМ, ДЕБ ҲИСОБЛАЙДИ».

(Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг жумҳурият коммунистлари XXII съездига сиёсий маърузасидан).

Чет элларда

ЛИМА. Перуда террорчиларнинг суқилиб кириши тўхтамаётганлиги билан боғлиқ фавқулодда хавфсизлик тадбирлари кўрилган вазиятда президент сайловининг иккинчи даврасы бўлиб ўтди. Олий давлат лавозими учун «Ўзгариш-90» мустақил гуруҳининг раҳбари Альберто Фухимори (у такрорий овоз беришдан олдин сўл кучлар ва ҳукмрон Перу апристлар партияси томонидан қўллаб-қувватланди) ва «Демократик фронт» ўнг марказ блокидан номзод машҳур ёзувчи Марио Варгас Льоса кураш олиб бордилар. Дастлабки норасмий маълумотларга кўра, А. Фухимори овозларнинг тахминан 7 фоизи ҳисобида устунликка эришди. Бироқ бюллетенларни расмий ҳисоблаб чиқиш тугагандан кейин ғолиб мутлақ ишонч билан айтилиши мумкин. Шунга қарамай М. Варкас Льоса ўзининг мағлуб бўлганлигини эътироф этди ва рақибини ғалаба билан табриклади.

●

СОФИЯ. Бу ерда буюк халқ мажлисида ўтказилган сайлов биринчи даврасининг натижалари компьютер ёрдамида таҳлил қилинганига кўра, Болгария социалистик партияси (БСП) олинган овозлар миқдори жиҳатидан мамлакатнинг бошқа сиёсий кучларидан олдинда бормоқда. Тунги иккигача тушган овоз беришнинг қисман якунларига баҳо бериш асосида Ғарбий Германия жамоатчилик фикрини тадқиқ этиш институтининг мутахассислари БСПни ёқлаб сайловчиларнинг салкам 48 фоизи, оппозициядаги демократик кучларни ёқлаб қарийб 33 фоизи, Болгария деҳқонлар халқ уюшмасини ёқлаб 8 фоиздан кўпроғи овоз берди, деган хулосага келди.

●

ПРАГА. ЧСФР парламент сайловининг дастлабки якунлари эълон қилинди. Марказий сайлов комиссиясининг маълумотларига кўра, сайловда «Фуқаролар анжумани» уюшмаси ва «Зўравонликка қарши курашувчи жамоатчилик» ғалаба қозонди. ЧСФР федерал мажлиси халқ палатасига ўтказилган сайловда Чехия республикасидаги «Фуқаролар анжумани» овозларнинг 53,15 фоизини олди. ЧКП иккинчи ўринни эгаллади ва уни ёқлаб сайловчиларнинг 13,48 фоизи овоз берди. Христиандемократик уния 8,69 фоиз, Моравия ва Селезиянинг автоном демократия — жамияти учун кураш ҳаракати 7,89 фоиз овоз олди. Словакияда «Зўравонликка қарши курашувчи жамоатчилик» айни шу палатада 32,54 фоиз, христиандемократик ҳаракат 18,98 фоиз, ЧКП 13,81 фоиз, Словакия миллий партияси 10,96 фоиз овоз олди.

Она-Ватан бўйлаб

ТАМБОВ. «Кўз микрожарраҳлиги» тармоқлараро илмий-техник комплекси мутахассислари уч йилдан камроқ вақт ичида 430 минг бемор кўзига зиё бағишладилар. Шу вақт ичида Москвадаги марказда ва унинг 12 та бўлимида меҳнат самарадорлиги одатдагига нисбатан 420 фоиз ўсди. Бу маълумотлар тармоқлараро илмий-техник комплекс директорлари кенгашининг Тамбовда бўлиб ўтган йиғилишида келтирилди. «Кўз микрожарроҳлиги» тармоқлараро илмий-техник комплекси Тамбов бўлимининг расмий очилиш маросими бўлди.

* * *

ОДЕССА. Илгари Черноморский деб номланган Гефт кўчасидаги уйларнинг бирида Константин Георгиевич Паустовский хотирасига бағишланган ёдгорлик лавҳаси ўрнатилди. Ёзувчи бу ерда 1920—1922 йилларда яшаган. Бу давр ҳақида у ўзининг «Катта умидлар даври» китобида ҳикоя қилган. Ёдгорлик лавҳасининг муаллифи —ҳайкалтарош Н. Конишчев. Ҳозир Одессада Паустовский номи берилган кутубхона ва кўча бор, шаҳар адабиёт музейи кўргазмасининг бўлимларидан бири унинг ижодига бағишланган.

* * *

МОСКВА. СССР Алоқа министрлигининг «Маркалар» ноширлик-савдо маркази август ойининг бошларида Москвада бўладиган мерганлик спорти бўйича жаҳон чемпионатига бағишланган почта миниатюрасини муомалага чиқарди. Европадаги хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашнинг якунловчи ҳужжати имзолаганлигининг 15 йиллиги шарафига ҳам почта маркаси чиқарилди.

* * *

НОВОСИБИРСК. Шаҳарда очилган «Ишлаб чиқариш ва табобат» кўргазмасида Сибирь регионидаги табобат ускуналари ишлаб чиқаришнинг истиқболлари акс эттирилган. Намойиш этилган янги ускуналарни тайёрлашда электроникадан, толали оптикадан, лазердан фойдаланилган. Бу ишга мудофаа комплекси корхоналари ва кооперативлар кенг жалб этилган. Маҳаллий Советлар табобат ускуналари ишлаб чиқаришни ўзлаштираётган коллективлар учун имтиёзли солиқлар жорий этиш имкониятини кўриб чиқмоқда.

* * *

ЛЕНИНГРАД. Курсантлар ошхонасида тайёрланаётган таомлар шаҳарнинг Петроград томонида яшовчи кекса ва ёлғиз кишиларга манзур бўлди. Улар Улуғ Октябрнинг 60 йиллиги номли Ленинград зенит-ракета командирлари олий билим юртида ўтказилган меҳр-мурувват кунининг меҳмонлари бўлишд. Аскарлар ҳаваскорлик концерти тайёрладилар, пенсионерларнинг маиший муаммоларини ҳам унутишмади. Камбағалларга ёрдам — рус армияси анъаналарини ва руҳини, аввало меҳр-мурувватни тиклашга уринишдир.

* * *

ОРЖОНИКИДЗЕ. «Муз» гидрогеология экспедицияси тўплаган маълумотлар Марказий Кавказ музликларидан қанча сув эриб тушиши ҳақида узоқ муддатга мўлжалланган тахминларни тузишга ёрдам беради. Тоғли ўлканинг узоқ дараларидаги 350 та музликнинг катта кўламдаги харитаси тузилди. Олинган маълумотлар гидростанцияларнинг лойиҳаловчиларига, автомагистраллар, электр узатиш линиялари, бошқа объектлар қурувчиларига керак бўлади.

* * *

ТБИЛИСИ. Чернобиль АЭСида бўлган авария туфайли жабрланган Белоруссиянинг Гомель ва Могилев областларидаги минглаб болалар даволаниш учун Грузиянинг Қора денгиз соҳилларидаги курортларига жўнатилди. Қулай табиий иқлим ва чуқур ўйлаб танланган, саломатлик учун фойдали овқатланишдан ташқари, бемор кичкинтойлар бу ерда малакали тиббий назорат билан таъминланишган ва тўлақонли, фаол хордиқ чиқариш имконига эгадирлар.

* * *

ПЕРМЬ. Вилоятдаги кўпгина меҳнат коллективлари Белоруссиянинг Чернобиль авариясидан зарарланган районлари болаларини ёзда дам олишга таклиф қилишди. Икки мингдан зиёд бола пионер лагерларида икки смена давомида соғлиқларини яхшилаш учун келади. Кўпгина боғдорчилик-полизчилик ширкатлари эса болаларни ўзлари етиштирган мева ва сабзавотлар билан таъминлаб туришга аҳд қилишди. Бир қанча саёҳат бюролари ёш меҳмонларни ўлканинг диққатга сазовор жойлари билан таништиришни ўз зиммаларига олдилар.

* * *

ЗАКАТАЛИ (Озарбайжон ССР). Закатали эфир мойи совхоз-заводининг атиргул плантацияларида хушбўй ҳосил терими бошланди. Теримчилар нозик япроқларни эрталабки қуёш нурлари улардаги шудрингни буғлантириб юбормасидан олдин узиб оладилар. Бундай хом ашё атиргул мойи ишлаб чиқариш учун айниқса қимматлидир. Катта Кавказ тоғ этакларида асосан гулнинг «Кримская красная» нави етиштирилади. Бу нав 115 гектар ерни эгаллаган, лекин кейинги пайтларда серҳосил ва касалликларга чидамли «Радуга» нави экилган майдонлар ҳам кенгайтирилди. Узилган япроқлар дарҳол қайта ишлаш учун бу ерга яқин жойлашган заводга жўнатилади.

* * *

БРАИЛОВ (Винница вилояти). Петр Ильич Чайковскийнинг истеъдодининг ашаддий мухлиси бўлган Н. Ф. Фон Меккнинг собиқ қўрғонида буюк рус композиторининг музейи очилди. Петр Ильич бу ерда 1878—1880 йилларда бир неча маротаба бўлган. У ўзининг кўпгина машҳур асарларини Браиловда яратган. Музейда ўша даврдаги меҳмонхона, кабинет тикланган. Бу хоналарда китоблар, мактублар, ҳужжатлар, Надежда Филаретовнанинг белгилари бор ноталар тўпланган. Бу ерда композитор ижод қилган фортепьяно ҳам бор.

* * *

ТУЛА. «Тулауголь» бирлашмасида ёқишга яроқсиз сифатсиз кўмирни чиритиб, ўғит тайёрлана бошланди. Жўнгина ишлов берилганидан кейин у қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини анча оширишга ёрдам берадиган экология жиҳатидан соф препаратга айланади. Чунончи, чиринди препаратлар билан ишлов берилган ҳар гектар ердан одатдагидан 80—100 центнер кўп картошка олиш мумкин. Ўғитга аралаштирилган турли биоактив қўшимчалар уни колорадо қўнғизига, замбуруғли касалликларга қарши курашда зўр воситага айлантиради. Фойдаланишга топширилган тажриба-саноат қурилмаси йилига 20 минг тонна чиринди ўғит тайёрлаш имконини беради.

* * *

ОЛМАОТА. Қозоғстон жанубида ўрмончилар дастлабки ҳосилни йиғиб олишга киришдилар. Улар қайрағоч уруғини йиғиб олишмоқда. Шамол маҳаллий иқлим инжиқликларига ниҳоятда чидамли бу «қора дарахт»нинг миллиардлаб қанотли уруғларини учириб кетади. Келаси баҳорда жумҳурият ўрмон хўжалиги министрлиги кўчатхоналарида улардан кўплаб кўчатлар униб чиқади. Шаҳар ва қишлоқ коммунал хизматларининг қайрағочга бўлган катта қизиқиши бежиз эмас. Дарахтнинг қалин шохлари уни анчагина самарали «яшил чангютгич»га айлантиради. Бир километр узунликдаги қайрағочлар ҳиёбони баҳор, ёз ва куз давомида ҳаво оқимини 500—600 тонна чангдан тозалайди.

* * *

БРЕСТ. Белоруссиядаги Димитров номли колхоз хўжаликлари баҳорги «тақчиллик» даврида магазинларга картошка етказиб беришни анча кўпайтиришди. Бу ерда қишки сақлаш чоғида уруғликнинг 20—30 фоизи нобуд бўлишини ўн баравар камайтирдилар. 132 тонна уруғлик картошка уюми устини бу ерда ўтган кузда биринчи бор тупроқ билан эмас, тойланган сомон ва полимер плёнка билан ёпиб, унинг остига ҳароратни ўлчайдиган датчиклар ўрнатдилар. Датчиклар ҳавонинг ёмонлашгани тўғрисида сигнал бера бошлаганида вентиляция ишлай бошлайди.

* * *

БАРНАУЛ. Олтойнинг Кулунда чўлларида яшовчи совет немислари муаммоларини ўрганувчи илмий коллектив ишлай бошлади. Бу коллектив янги чақириқ ўлка Совети депутатларининг қарорига биноан ташкил қилинди. Сибирь ўлкасида немисларнинг дастлабки қишлоқлари юз йилдан кўпроқ вақт илгари пайдо бўлган эди. Ҳозир бу ерда анчагина соф немис қишлоқлари ва посёлкалари ҳамда йирик колхоз ва совхозлари бор. Олтойда немис тилида чиқадиган ўлка газетаси, радио эшиттиришлар ва телекўрсатувлар бор, миллий синфлар ва мактаблар ташкил қилинаяпти.

Мактуб йўлга чорлади

САРСОНЛИК- САРГАРДОНЛИКДА

Ҳурматли муҳаррир! Ўтган йилнинг 6 апрелида «Бошчорбоғ» совхози меҳнат аҳлининг умумий йиғилиши бўлган эди. Унда область агросаноат уюшмаси раисининг ўринбосари Ҳ. Ҳикматов, Деҳқонобод РАПОси раиси Р. Худоёров, унинг муовини О. Аҳмедов, РАПО бош бухгалтери Р. Тошматов ва совхозимиз раҳбарлари иштирок этишди.

Йиғилишда қатнашган 200 дан зиёд совхоз ишчилари мени — ишлаб чиқариш катта бухгалтерини бош бухгалтер этиб тайинланишимни таклиф этдилар. Буни йиғилишга келган область, район ва совхоз раҳбарлари ҳам маъқулладилар. Шундай қилиб, мен хўжалик умумий йиғилиши қарорига биноан бош бухгалтер вазифасига ўтдим. 8 апрель куни Деҳқонобод РАПОсининг ва «Бошчорбоғ» совхози томонидан чиқарилган буйруқларга асосан бош бухгалтер этиб тайинландим.

Орадан бир ҳафта ўтар-ўтмас область агросаноат уюшмаси раиси муовини Ҳ. Ҳикматов, РАПО раиси Н. Худоёров, унинг ўринбосари О. Аҳмедов совхозимиз раҳбарлари ҳузурига келишди ва мени ҳам чақиришди. Шунда вакиллар менга дабдурустдан «сиз бош бухгалтерликка нолойиқсиз, бошқа ишга ўтинг, бунда сизга ёрдам берамиз, яхшиси бош бухгалтер ўринбосари бўлиб ишланг», дейишди. Бу «таклиф»ни совхозимиз директори Ш. Мирзаев ва ўринбосари У. Юсуповлар ҳам маъқуллашди. Табиийки, бунга рози бўлмадим ва мен уларга қарата: «Кеча буйруқ берувдинглар, бугун эса уни бекор қилаяпсизлар, айбим нима ўзи!» дедим.

Деҳқонобод РАПОси 14 апрель куни чиқарган № 28-К сонли буйруғи билан ўзининг 8 апрелдаги № 25-К буйруғини бекор қилди. Шунга асосан совхоз маъмурияти ҳам мени бўшатиш тўғрисида буйруқ чиқарди.

Ҳурматли муҳаррир! Мен олий маълумотли мутахассисман. Ўн йил бош бухгалтер вазифасида ишлаб тажриба орттирганман. Ҳозир ишсиз юрибман. Сизлардан амалий ёрдам кўрсатишларингизни сўрайман, деб

Чўлли АСАДОВ».

Шу боис йўлга тушдик. Кетаяпман-у ўйлаб ўйимга етолмайман: буйруқ берилиб, олти кундан сўнг уни бекор қилишса. Бу қанақаси?!

Деҳқонобод районининг марказидан анча олисда, тоғлар пойида жойлашган «Бошчорбоғ» совхозига бориб, ишга алоқадор кишилар билан учрашиб, мулоқот қилганимиздан сўнг масала ойдинлашди.

Ҳа, Ч. Асадов бош бухгалтер бўламан деб урингани йўқ эди. У катта бухгалтер вазифасида тинчгина ишлаб юрган эди. Бироқ хўжаликда ҳисоб-китоб ишлари вақтида, аниқ якунланмас, совхоз ишчилари беш-олти ойлаб маошларини ололмасдилар. Шунинг учун ҳам улар йиғилишда бош бухгалтер фаолиятидан норози эканликларини дангал айтишди ва бу вазифага тажрибали мутахассис Ч. Асадовни таклиф этдилар.

Чўлли Асадов бош бухгалтер бўлиб иш бошлаганидан сўнг бўшаб қолган ишлаб чиқариш катта бухгалтери ўрнига бошқа киши тайинланади. Юқорида айтганимиздек, олти кундан сўнг Ч. Асадов бош бухгалтерликдан бўшатилади ва... ишсиз қолади. Бундай ноҳақлик кимни ранжитмайди дейсиз? Шундан сўнг унинг беҳаловат кунлари бошланади.

Дастлаб Ч. Асадовга илгари судланганлиги бундай масъулиятли вазифада ишлашига монелик қилишини айтишди. У бир вақтлар ўзи устидан чиқарилган ҳукм адолатсиз бўлгани, кейинчалик иш қайта кўриб чиқилиб, бўйнидан «судланган» деган тамға олиб ташланганини ҳарчанд тушунтирса-да, бунга эътибор беришмади. Шундан кейин Ч. Асадов район халқ суди ва район прокуратурасидан расмий ҳужжат келтиради. Арзчи номига берилган ўша ҳужжатда қуйидагилар битилган: **«Гражданин Чўлли Асадов 1985 йил 19 июнь куни Ўзбекистон ССР ЖКнинг 149, 155-моддалари билан икки йил муддатга озодликдан маҳрум этилган. ЎзССР ЖКнинг 232-моддаси қўлланилиб, икки йил шартли жазога алмаштирилган ва мажбурий меҳнатга жалб этилган.**

Жазо муддати тугаганидан сўнг 1988 йил 27 сентябрь куни Деҳқонобод район халқ суди унинг ишини қайта кўриб чиқиб, Ч. Асадов судланмаган, дея ажрим чиқарган.

Ҳозирги пайтда Ч. Асадов судланмаган деб ҳисобланиб, унинг анкета маълумотларига шундай деб ёзилиши зарурлиги ва ўзининг мутахассислиги бўйича ишлаши ҳамда бош бухгалтерлик вазифасига тайинланиш ҳуқуқи борлиги маълум қилинади».

Ч. Асадов ишдан бўшатилганидан сўнг район прокуратурасига арз қилди. 1989 йил 6 июнь куни Деҳқонобод район прокурори вазифасини бажарувчи Н. Қудратов РАПО раиси Н. Худоёровга маълум қилиб, 14 апрель куни чиқарилган № 28-К сонли буйруқнинг биринчи бандини, яъни Ч. Асадовнинг бош бухгалтер вазифасидан бўшатилганлигини бекор қилишни билдириб, норозилик хати киритади. Унда жумладан қуйидаги сатрларни ўқиш мумкин: **«Ўзбекистон ССР меҳнат қонунларининг 48-моддасида меҳнат шартномасини бекор қилиш асослари тўлиқ кўрсатилиши шарт эканлиги белгиланган бўлиб, мазкур буйруқда ушбу ҳолатлар ўз ифодасини топмаган ва нимага асосланиб ишдан бўшатилганлиги, яъни сабаби аниқ баён этилмаган.**

Шу боис СССР Прокуратураси ҳақидаги қонуннинг 24-моддасини қўллаб:

1989 йил 14 апрель куни чиқарилган № 28-К сонли буйруқнинг биринчи бандини бекор қилишни ва гражданин Ч. Асадовни ўз ишига қайта тиклашни;

унинг бекор юрган кунлари учун иш ҳақи тўлашни;

ушбу протестни қонунда белгилаб қўйилганидек ўн кун ичида кўриб чиқиб натижаси ҳақида район прокуратурасига ёзма равишда маълум қилишни сўрайман».

Муҳтарам газетхон! Шу билан Ч. Асадов иши холис ҳал бўлиб, адолат қарор топибди-да, деб ўйлаётгандирсиз ҳойнаҳой. Йўқ, ҳангомалар яна давом этаверди. Ч. Асадов протестга биноан РАПО маъмурияти ишни қайта кўриб чиқмаётгани хусусида область прокуратурасига ёзма равишда мурожаат қилди. У ердан эса район прокуратураси киритган норозилик хати область прокуратураси томонидан чақириб олингани ҳақида жавоб келди.

Шундан сўнг Ч. Асадов юқори ташкилотларга арз қилишга мажбур бўлди. Жумладан, республика Министрлар Советига йўллаган арзномага 19 июнь куни шундай жавоб олди: «Сиз ёзган аризангизда кўрсатилган далиллар тасдиқланди. Республика Агросаноат давлат комитети томонидан Қашқадарё область агросаноат комитетига 10 кун ичида № 28-К сонли буйруқнинг биринчи бандини бекор қилиш юклатилди. Деҳқонобод РАПОсининг мазкур буйруғи — ноқонуний. Сизни ўз вазифангизга тиклаш ва мажбурий бекор юрган кунларингиз учун ҳақ тўлаш топширилди».

Гоҳ ундай, гоҳ бундай мазмундаги юқорида келтирилган ҳужжатларга ўхшаш расмий хатлардан арзгўй қўлида ҳам, тегишли ташкилотлар столлари тортмаларида ҳам бисёр. Машмаша бошланганига ҳам бир йилдан ошди. Бу орада у республикамиз миқёсидаги ташкилотларнинг эҳ-ҳе қанчасига мурожаат қилди. Амалий ёрдамдан эса ҳамон дарак йўқ.

Область ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари Т. Каримов имзоси билан республика Министрлар Советига шу йил 16 февралда йўлланган расмий жавоб хатида (бир нусхаси арзгўйга ҳам юборилган) Ч. Асадов Деҳқонобод район агросаноат уюшмасининг № 63-К буйруғи билан 1989 йил 5 сентябрдан эътиборан «Бошчорбоғ» совхози бош бухгалтери ўринбосари этиб тайинланган, бироқ у ҳеч қандай узрли сабабсиз ишга чиқмаётгани айтилган. Бу ҳақда мазкур иш юзасидан Қашқадарё область агросаноат уюшмасининг аксарияти расмий хатларида ҳам зикр этилган. Дарҳақиқат, шундаймикан?

Биз «Бошчорбоғ» совхозида бўлганимизда хўжалик бошқаруви аппаратида бирорта ҳам бўш ўрин йўқлиги, Ч. Асадов эса ишга чиқмаётганлигини билдик. Шуниси қизиқки, кўпдан-кўп ёзишмалардан сўнг область агросаноат уюшмаси Ч. Асадовни совхоз бош бухгалтери ўринбосари этиб тайинлаш тўғрисида № 301-буйруғини чиқарган. Ҳолбуки, хўжалик ходимлари рўйхатида айнан ўша лавозим йўқ. Буйруқ берилган, лекин маош тўлаш учун пул йўқ. Совхоз бош экономисти Бахтиёр Бобоев билан суҳбатда юқорида санаб ўтилган буйруқлар хўжакўрсинга чиқарилгани маълум бўлди. Бош экономист Б. Бобоев бош бухгалтер ўринбосари сифатида Ч. Асадовга маош тўлаш учун пул ажратилмаганини айтди.

Ўз-ўзидан аён бўлиб турибдики, ўша буйруқлар юқори ташкилотларга Ч. Асадов ишлаяпти, деган гапни ёзиб, уларни тинчитиш учунгина чиқарилган. Ч. Асадовнинг пойтахтдаги ташкилотларга йўллаган кўпгина арзномалари, телеграммаларига келган жавобларда ҳам сиз фалон буйруқларга биноан совхоз бош бухгалтери ўринбосарлигига тайинлангансиз, дейилган.

Область агросаноат уюшмасидаги ишга алоқадор масъул раҳбарлар Ч. Асадовни бош бухгалтер этиб тайинлаш тўғрисидаги РАПО буйруғининг бекор қилинишида яна бир сабабни, яъни бу лавозимда ишловчи кишини тайинлаш область агросаноат уюшмаси ваколатига киришини, РАПО эса бундай ҳуқуққа эга эмаслигини важ қилиб кўрсатишаяпти. Ҳолбуки, «Бошчорбоғ» совхози меҳнат аҳлининг умумий йиғилишида область агросаноат уюшмаси раиси ўринбосари Ҳ. Ҳикматов шахсан иштирок этган ва у ерда тилга олинган масалаларни эшитган. Ҳ. Ҳикматов ўша йиғилишда Ч. Асадов бир пайтлар нотўғри жазолангани, унинг қобилиятли мутахассис эканлигини билишини ва бош бухгалтер бўлишга лойиқлигини кўпчилик олдида айтган. Шундан сўнг совхоз дирекцияси тартиб-қоидага кўра область агросаноат уюшмаси раиси номига олий маълумотли мутахассис Ч. Асадовни бош бухгалтер лавозимида ишлаши учун буйруқ чиқариб, тайинлаб беришни сўраб расман мурожаат этган. РАПО раиси Н. Худоёров ҳам имзо чекиб, область агросаноат уюшмасига тақдимнома йўллаган. Кўриниб турибдики, ҳамма иш рисоладагидек олиб борилган, лекин...

Гап ана шу лекин-да... Ч. Асадов бош бухгалтер вазифасидан бўшатилганидан сўнг унинг ўрнига совхоз директори ўринбосари У. Юсуповнинг укаси, 1981 йили Қашқадарё политехникумини тамомлаган Шариф Юсупов тайинланган.

Шу йил март ойининг охирида область прокуратураси томонидан область агросаноат уюшмаси раиси номига йўлланган хатда Ч. Асадовнинг бош бухгалтер лавозимида ишлаши мумкинлиги, яъни қонун буни таъқиқламаслиги билдирилиб, унинг ишига оид низо тез кунда кўриб чиқилиб, натижасини вилоят прокуратурасига ўн кун ичида маълум қилиш сўралади. Бу ҳақда Ч. Асадов аризасига республика прокуратурасининг расмий жавоб хатида ҳам қайд этилган. Унга Ўзбекистон ССР прокурори Д. Усатов имзо чеккан.

Мана шунақа ҳангомалар. Ўз-ўзидан шундай савол туғилади: Ч. Асадовнинг қандай айби борки, у бир йилдан зиёд вақтдан бери овораю сарсон бўлиб, ишсиз юрса? Унинг «айбдор бўлсам айбимни айтишсин, бўйнимга қўйиб жазойимни беришсин, ахир! Мени нега бунча маънан эзишади?» деганича бор. Ҳа, унинг беайб саргардон бўлиб юрганини ишга алоқадор раҳбарларнинг деярли ҳаммаси билишади, лекин... Зеро, ишнинг маънавий жиҳатларини ҳам эсдан чиқармаслик лозим: Ч. Асадов қарамоғида 90 ёшли кекса ота-онаси, оиласи, талаба ўғли бор, ахир!

Ш. УМИРОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

РЕДАКЦИЯДАН: Қоғозбозлик, бюрократия сингари иллатлар инсониятга, жамиятга қай тариқа таъсир қилишию қандай оқибатлар келтириб чиқариши бугунги кунда ҳаммамизга маълум. Инчунун, бундай номатлуб иш юритиш усуллари турмушимиз, фаолиятимиздан ҳали бутунлай чиқариб ташланмаганлиги юқорида баён этилган ҳангомалардан ҳам кўриниб турибди. Наҳотки, бир олий маълумотли мутахассис тақдири, унинг шунча пайт мажбуран бекор юргани ишга алоқадор ташкилотлар мутасаддиларини ташвишга солмайди. Адолат тарозисига қўйиб ишни одилона ҳал этиш учун уларга яна қанча вақт керак экан?

Жиззах пайпоқ тўқиш фабрикасининг илғор ишчиси Дилором Шерматова фидокорона меҳнати туфайли эл орасида обрў-эътибор топди. Ҳалол йўлдан бориб, жамоада олқиш олиб келмоқда. Дилором бир неча бор ўз ҳамкасблари орасида социалистик мусобақа ғолиби бўлди, бугун у 1991 йилнинг январь ойи ҳисобига меҳнат қилмоқда...

Биз корхонадаги серғайрат опа-сингилларимиз қатори Дилоромга ҳам қўлларинг дард кўрмасин, деймиз.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

Саноатнинг қишлоқдаги одимлари

ЯНГИ РЎЗҒОР

Қўрғонтепа районида Володарский тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг филиали иш бошлади. Коллективдагиларнинг фикрича, мавжуд муаммолар ҳал этилсагина у мустақил корхонага айланиши мумкин...

Район партия комитетида яна бир хушхабарнинг гувоҳи бўлдик. «Селькоммунремонт» идораси ўрнида область тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг яна бир бўлими иш бошлабди. Корхонадаги аҳвол янги «рўзғор»ни эслатиб турибди. Германиядан келтирилган дастгоҳлар, қурилиш материаллари бесаранжом ҳолатда...

Тикув цехида қиз-жувонлар меҳнат қилишмоқда. У яқиндагина тиклангнаниданми бўёқ ва оҳак ҳиди димоққа урилади.

— Корхонамизда 200 дан зиёд хотин-қиз бор, — дейди филиал бошқарувчиси Ўктамжон Мўминжонов. — Уларнинг аксарияти уй бекалари, ўрта мактабни тамомлаганлар. Мақсадимиз бекор қолган аёлларни иш билан таъминлаш эди. Ҳозирча биргина тикув цехи ишлаб турибди. Бу ерда кўрпа ва ёстиқ жилдлари, болалар кийимлари тайёрланмоқда. Бир сўз билан айтганда, ойига 300 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқараяпмиз.

Келгусида корхона майдонини кенгайтиришни режалаштирганмиз. Мақсад — яна 300 кишини иш билан таъминлаш. Шунда корхонанинг ишлаб чиқариш қуввати икки баробарга ортади. Натижада область аҳолисининг кўрпа-тўшак ва ёстиқ жилдларига эҳтиёжини қондириш имконияти туғилади.

— Илгари район маиший хизмат кўрсатиш комбинатида ишлардим, — дейди уста Ҳамрохон Мамажонова. — Қишлоқ ёшларига тажриба ва малакам асқотишини ўйлаб шу ерга ўтишга рози бўлдим. Ҳали янги корхона муаммолари кўп бўлса-да, унинг келажаги порлоқ эканига ишончим комил.

Дарвоқе, муаммолар хусусида. Ишчиларнинг дам олишлари учун корхонада етарлича шароит яратилмаганидан кўпчилик хизматчилар нолимоқдалар. Филиал қошида тиббий бўлим очиш пайсалга солинмоқда. Бор-йўғи 30 кишига мўлжалланган ошхона хизмати ишчиларни қониқтирмаётир. Корхонанинг иккинчи навбати қурилиши ҳам суст олиб борилаётгани таажжубланарлидир. Ҳолбуки, республика Енгил саноат вазирлиги кўрсатмасига мувофиқ корхонанинг иккинчи қисми жорий йилнинг биринчи ярмида ишга туширилиши керак эди. «Селькоммунремонт» раҳбариятининг масъулиятсизлиги оқибатида жиҳозлаш ишлари пайсалга солинмоқда. Тикув цехининг томи эса «шифер йўқ» баҳонаси билан ёпилмай қолиб кетди. Ваҳоланки, райижроком 1989 йил 25 декабрда корхона қурилиши ҳамда таъмирлаш ишларини жадаллаштириш хусусида махсус қарор қабул қилганди. Чамаси, район ижроия комитетидаги ўртоқлар мазкур қарор ижросининг назоратини унутган кўринадилар.

Ана шу муаммолар ҳал этилсагина филиал мустақил корхонага айланиши мумкин.

С. РЎЗИМАТОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг жамоатчи мухбири.

САРАЛАШ БОСҚИЧИ

ИТАЛИЯ '90

Мана, футбол бўйича жаҳон биринчилигининг беш куни ортда қолди. Шу вақт мобайнида мухлислар кўплаб ҳаяжонли дақиқаларни, дарвозаларга моҳирона йўналтирилган тўпларнинг гувоҳи бўлдилар. Тўғри, бунда омад фақат кучли командаларга кулиб боқди. Чунки улар мазкур чемпионатга пухта тайёргарлик билан келганликларини амалда исботладилар.

Афсуски, совет футболчилари илк матчда ўз мухлисларини қувонтира олмадилар. Протасов, Заваров, Олейников сингари тажрибали ўйинчиларимиз биринчи учрашувни анча пайтгача ёдларидан чиқара олмасалар керак. Зеро, улар Руминия терма командаси билан бўлган учрашувнинг биринчи бўлимида тўп киритса бўладиган юз фоизли имкониятлардан фойдалана олмадилар. Команда устозлари йигитларнинг айниқса иккинчи бўлимда режада белгиланган услубдан анча йироқ ўйин кўрсатишгани мағлубиятнинг асосий сабаби бўлди, деган фикрни билдирдилар. Хўш, терма командамиз бугун бўлажак (жаҳон чемпионлари Аргентина футболчилари билан) матчда қандай ўйин кўрсатишар экан? Бу матч икки команданинг қай бири курашни давом эттириши мумкин, деган саволга жавоб бериши табиий. Қисқаси, СССР— Аргентина ўйини ниҳоятда кескин ўтиши барчага аён.

Ҳа, айниқса, жаҳон биринчилигидек нуфузли мусобақада кучсиз команда бўлмаслигини Шотландия — Коста-Рика учрашуви яна бир бор исботлади. Мухлисларга аёнки, чемпионатнинг биринчи куни Камерун терма командаси кутилмаганда Аргентина футболчиларини енгиб, мутахассису мухлислар эътиборини қозонган эди. Кейин эса руминиялик футболчилар ўзларини кўрсатдилар.

Энди Шотландия — Коста-Рика баҳсига келсак. Кўпчилик тренер ва таниқли футболчиларнинг аксарияти бу матчда шотландияликлар ғалаба қозонадилар, деб башорат қилган эдилар. Аслида эса бунинг тескариси бўлиб чиқди.

Матч 8-минутга қадар деярли тенг курашлар остида ўтди. Бунда ҳимоячилар бехато ўйнаб, ҳужумчиларга дарвозалар олдида хавфли вазиятлар содир этишга йўл қўймадилар. Табиийки, ҳар бир команда чемпионатнинг илк учрашувида ютқазмасликка, лоақал бир очко қўлга киритишга ҳаракат қилади.

Танаффусга қадар Коста-Рика командаси орасида Клаудио Хара ва Хуан Кайассо яхши ўйин кўрсатдилар. Бу ҳужумчилар бир-бирларини яхши тушунган ҳолда шотландияликлар дарвозасини нишонга олиб турдилар.

Шотлондияликлар сафида эса Морис Жонстон ўзини кўрсатди. У имконият бўлди дегунча дарвозани мўлжалга ола бошлади. Лекин юқорида таъкидлаганимиздек, ҳимоячиларнинг аниқ ўйнашлари ва дарвозабонларнинг маҳорати туфайли биринчи бўлимда ҳисоб очилмади.

Учрашувнинг иккинчи бўлими янада жанговар тарзда давом этди. Коста-Рика футболчилари галдаги ҳужумларнинг бирида муваффақиятга эришдилар. Бунда Клаудио Хара усталик билан ошириб берган тўпни Хуан Кайассо дарвоза тўрига йўллади. Шотландияликлар мағлубиятдан қутулиш учун ҳужумга зўр бердилар. 66-минутда Морис Жонстон ҳисобни тенглаштириши мумкин эди. Лекин у қулай имкониятдан фойдалана олмади. Жонстон 80-минутда ҳам ўзини кўрсатиши мумкин эди. Аммо бу сафар ҳам унинг омади келмади. Шотландияликлар охирги 15 минутда фақат ҳужумда ўйнашларига қарамай, мағлубиятдан қутула олмадилар.

Англия — Ирландия терма командалари учрашуви ҳам томошабинларда яхши таассурот қолдирди. Ҳисобни 8-минутда Гари Линекер очди. Шундан сўнг ташаббус ирландияликлар томонига ўтди. Иккинчи бўлимнинг 28-минутида Кевин Шиде англияликлар дарвозабони, 42 яшар Питер Шилтонни тўпни дарвоза тўридан олиб чиқишга мажбур этди. 1:1 ҳисоби ўйин охиригача ўзгармай, рақиблар ўз ҳисобларига биттадан очко ёздилар.

Кеча чемпионатда икки учрашув (Бельгия — Жанубий Корея, Голландия — Миср) ўтказилди. Бугун ҳам шунча матч бўлади. Дастлаб Уругвай — Испания, кейин эса СССР — Аргентина терма командалари куч синашадилар.

Ф. ИСАЕВ.
И. АЛИМОВ.

Паррандачилик — етти хазинанинг бири. Бу нақлнинг қанчалик тўғрилигини Балиқчи районидаги Максим Горький номли совхоз тажрибаси мисолида ҳам билиш мумкин. Ўтган йилнинг кузида бу ерга 3000 та ғоз келтирилган эди. Яқинда уларнинг кўпи сотилди. Ҳар бири ўртача 5 килограммдан тош босди. Бунинг эвазига 37,5 минг сўм наф кўрилди.

— Ҳудудимизда қарийб 40 та сунъий кўл бор. Уларда 40.000 та ғозни боқиш мўлжалланмоқда, — дейди совхоз директори Одилжон Абдураҳимов. —Шунинг учун ҳар беш кунда инкубаторийга 500 та тухум қўйилаяпти. Жўжалар эса зооветеринария қоидалари асосида боқилаётир.

Айни пайтда хўжаликда 250 та курка парваришланаяпти. Йил охиригача уларнинг сони 1000 тага етказилиб, 400 килограмм парҳез гўшти сотилади.

СУРАТЛАРДА: 1. Совхоз директори Одилжон Абдураҳимов ва ғозбоқар Каримжон Жўраев. 2. Кўл манзараси. 3. Куркалар «сайр»и. 4. Куркабоқар Ҳабибулло Мансуров.

Б. АЛИМОВ олган суратлар.

ХУШХАБАРЛАР

«Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасининг Тошкентда очилган фирма магазини дастлабки харидорларни қабул қилди. Бу ерда расм бўлган либосларни сотиб олиб, ўзи истаган андазадаги кўйлакни тиктириш мумкин. Кооператорлар эса бу ерда полотно, калава, уқа ғамлаб олишлари мумкин.

* * *

Химия саноати марказий илмий текшириш институти олимларининг ишланмаси пахтани хас-чўпдан тозалашга ёрдам беради. Бу ерда яратилган тозалаш қурилмаси узоқ туриб қолган пахта чигилларини титади. Ихтиро пахта толасини тозалаш сифатини далада ҳам, пахта тозалаш заводларида ҳам анча ошириш имконини беради.

* * *

Танда қўядиган дастгоҳлардаги ипни таранглаштириб берувчи ускуна газлама сифатини яхшилаш имконини беради. Бу ускуна Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлигининг марказий лойиҳа-конструкторлик технология бюросида яратилди. Янги ускуна ипнинг ингичка-йўғонлигига қараб, унинг машинага бир текис келиб туришини тезгирлик билан таъминлайди, ипни момиқ ва бошқа нарсалардан тозалайди, ундаги статик электрни йўқотади.

МУСОБАҚА ВА НАТИЖА

ЕНГИЛ АТЛЕТИКА

Киевлик Лариса Бережная Япония очиқ биринчилигида узунликка сакрашда жаҳондаги энг яхши натижани (713 сантиметр) кўрсатди.

Лангарчўп билан сакрашда ҳам малакатимиз вакилларига тенг келадиган рақиб топилмади. Олмаоталик Игорь Потапов ва москвалик Пётр Бочкарев биринчи — иккинчи ўринларни эгаллашди.

ЧАВАНДОЗЛИК

Боннда ўтказилган йирик халқаро мусобақа ниҳоясига етди. Унда мамлакатимиз шарафини киевлик Ольга Климко ва Юрий Ковшов ҳимоя қилдилар. Ольга эркин машқда 65,8 балл тўплаб, тўртинчи ўринни эгаллади. Голландиялик Анке ван Грюнсвен ҳурмат шоҳсупасининг юқори поғонасига кўтарилди.

Юрий Ковшов италиялик Пиа Лаус билан тўртинчи — бешинчи ўринларни бўлишиб олди.

ҚЎЛ ТЎПИ

Мамлакатимизнинг аёллар терма командаси Жанубий Корея гандболчилари билан бўлган охирги, учинчи учрашувда 28:34 ҳисобида енгилди. Бундан олдинги икки ўйинда совет спортчиларининг қўли баланд (36:21, 38:23) келган эди.

ВОЛЕЙБОЛ

Ленинградда хотин-қизлар командалари ўртасида халқаро мусобақа бўлиб ўтди. Унда барча рақибларини енгган майдон эгаларининг ТТУ командаси бош совринни қўлга киритди.

«Қишлоқ ҳақиқати»нинг навбатдаги сони 15 июнь, жума куни чиқади.

Муҳаррир ўринбосари
Н. ЕҚУБОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ҲУДУДИДА ЯШОВЧИ ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

Агар сиз ер ости газ қувурлари, қудуқлар ёки ертўладаги хоналар, подваллардан газ ҳиди чиқаётганлигини сезиб қолсангиз, зудлик билан эҳтиёт чораларини кўринг:

— очиқ аланга ёқманг;

— чекишга йўл қўйманг;

— электр чироқларини ёқманг ва ўчирманг ҳамда бу ҳақда албатта жойлардаги газ хўжалиги хизматларига 04 телефони орқали хабар беринг.

ЕДИНГИЗДА БЎЛСИН: Ер ости газ қувуридан газ силқиб чиқиши жиддий хавф-хатар манбаи бўлиб, подваллар, қудуқлар, шунингдек турар-жой биноларида портлаш хавфи бўлган муҳитни юзага келтиради.

Ер ости газ қувурларидан газ силқиб чиқишини бартараф этиш бўйича ўз вақтида кўрилган чоралар — Сизнинг хавфсизлигингиз гаровидир.

Бахтсиз ҳодисаларнинг олдини олиш мақсадларида:

— ёт фуқароларнинг газ қудуқларига тушиши;

— ота-оналар болаларнинг қудуқлар устида ва улар ёнида ўйнаб, шўхлик қилишига йўл қўйиши;

— қудуқлар устида ва улар ёнида тузатиб бўлмас оқибатларга олиб келиши мумкин бўлган гулхан ёқиш

ҚАТЪИЯН МАН ЭТИЛАДИ

Баллонли ва сиғимли қурилмалардаги суюлтирилган газ воситасида ишлайдиган газ асбобларидан фойдаланишда:

— газ баллонли қурилмалардан газ силқиб чиқишини ўзбошимчалик билан бартараф этиш;

— газ асбобларидаги тугунлар ва газли баллонларни ўзбошимчалик билан жойдан-жойга кўчириш, тузатиш ва қисмларга ажратиш;

— тугунлар ва туташув нуқталарини очиқ аланга усулида текшириш;

— газ эҳтиёт баллонларини очиқ аланга яқинида ва қуёш нурлари тўғридан-тўғри тушиб турадиган ерда сақлаш;

— баллонларни отиш ёки думалатиш йўли билан жойдан жойга кўчириш;

— газ баллонларидан бошқа мақсадларда фойдаланиш;

— фойдаланиб бўлинган (бўш) баллонларни ифлосланган (ёғ доғлари билан қопланган, кирланган) ҳолатда қайтариш;

— суюлтирилган газ воситасида ишлайдиган сиғимли ва газ баллонли қурилмалар яқинида гулханлар ёқиш ва болаларнинг ўйинларини ташкил қилиш;

— жойлардаги ва истиқомат жойингиздаги шаҳар, район газ хўжалиги идорасининг рухсатисиз ва техникавий ҳужжатларни расмийлаштирмай туриб ўзбошимчалик билан газ баллонли қурилмалардан фойдаланиш

Қатъиян тақиқланади

ЎЗБЕКИСТОН ССР ҲУДУДИДА РЎЗҒОРДА ГАЗДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИ

1.1. Ўзбекистон ССР Тураржой фондини газлаштириш ҳар бир айрим ҳолда «Ўзбекгаз» жумҳурият бошқармасининг газ хўжалигидан фойдаланиш ташкилоти томонидан бериладиган техникавий шартлар асосида вилоятлараро газ назорати инспекцияси, Ўзбекистон ССР Контехника ишларини назорат қилиш давлат комитетининг ижозатини олган «Узгипрогаз» ихтисослашган лойиҳа институти, шунингдек «Ўзгипросельстрой», «Узмежколхозпроект» ва «УзНИИПградостроительства» бош лойиҳа институтлари (уларнинг шохобчаларини мустасно қилганда) томонидан ўзаро уйғунлик билан лойиҳалаштириш маромида ишлаб чиқилган лойиҳалар бўйича амалга оширилади. Тураржойларни суюлтирилган газли шахсий баллонли қурилмалар билан газлаштириш вилоят газлаштириш ва газ таъминоти ишлаб чиқариш бирлашмаларининг шаҳар, район идоралари томонидан тузилган тарҳ (эскиз)лар асосида амалга оширилади.

1.2. Газ таъминоти туркумларини монтаж қилиш ишлари ана шундай ишларни бажариш ҳуқуқи учун рухсатномага эга бўлган ихтисослашган қурилиш-монтаж ташкилотлари томонидан бажарилади. Рўзғор газ асбобларини кўчириш, алмаштириш (2 тагача), қўшимча қурилма ўрнатиш, тузатиш ва техника хизмати кўрсатиш ишлари «Узбекгаз» жумҳурият бошқармаси газ хўжаликларининг мутахассислари томонидан амалга оширилади.

1.3. Барча монтаж ишлари бажарилиб, абонент газдан фойдаланиш қоидалари бўйича йўл-йўриқ олиб бўлганидан кейин газ хўжалиги ташкилотларининг хонадонга газ киритиш ва қабул қилиш тўғрисидаги хулосаномаси газдан фойдаланиш ҳуқуқини берувчи асосий ҳужжатдир.

1.4. Рўзғор газ асбобларини ишлатиш хавфсизлиги учун жавобгарлик:

а) хусусий мулк ҳуқуқида фуқароларга қарашли бўлган уйларда хонадон соҳиблари;

б) давлат ва муассасавий тураржойларда — тураржой фонди соҳиблари ва уй эгалари зиммасига юклатилади.

1.5. Дудбуронлар ва шабадалатиш каналларининг аҳволи учун хусусий мулк ҳуқуқларида фуқароларга тегишли уйларнинг эгалари жавобгардирлар.

2. ХОНАДОН ЭГАЛАРИ (ХУСУСИЙ УЙ СОҲИБЛАРИ ҲАМДА ДАВЛАТ УЙЛАРИ ВА МУАССАСАВИЙ ТУРАРЖОЙ ФОНДИГА ҚАРАШЛИ УЙЛАРДА ГАЗ УСКУНАЛАРИДАН ХАВФСИЗ ФОЙДАЛАНИШ УЧУН ЖАВОБГАР БЎЛГАН ТУРАРЖОЙЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ХИЗМАТЛАРИДАГИ МАНСАБДОР ШАХСЛАР)НИНГ БУРЧЛАРИ.

2.1. Уй эгалари (хусусий уй соҳиблари), шунингдек тураржойлардан фойдаланиш хизматларида ишлайдиган давлат ва муассасавий тураржой фондига қарашли уйларда газ ускуналаридан хавфсиз фойдаланиш учун жавобгарлик зиммасига юкланган мансабдор шахслар:

2.1.1. Фуқароларнинг янги уйларга кўчиб кириш олдидан, шунингдек мавжуд уй-жойларни газлаштиришда ана шу уйда яшовчи 14 ва ундан катта ёшдаги барча оила аъзоларини рўзғор газ аппаратларидан фойдаланиш қоидалари бўйича йўл-йўриқ бериш учун газ хўжалиги хизматига тўплашлари;

2.1.2. Газ қувурларининг газ ускуналари ва уларга ўрнатилган ўчириш қурилмаларнинг бутлиги ва созлигини таъминлаш;

2.1.3. Газ асбоблари ва аппаратларига техника хизмати кўрсатиш билан боғлиқ ишларни бажариш учун газ хўжалигидан фойдаланиш ташкилотлари ходимларининг уйга киришини таъминлаш;

2.1.4. Тураржойлар ва ишлаб чиқариш биноларига муҳандислик мослама (коммуникация)ларининг киритилиш нуқталарида зичлик (герметик)ликни таъминлаш;

2.1.5. Дудбуронлар ва шабадалатиш йўлларининг созлиги тўғрисидаги актни «Газ хўжалигида хавфсизлик қоидалари»да кўрсатилган муҳлатларда:

— ресторан плиталари ва плитали газ сув иситгичларнинг ғиштин дудбуронлари ҳар уч ойда бир марта;

— асбест-цементли, кулоллик дудбуронлари, шунингдек оловбардошли махсус бетон блоклардан ясалган дудбуронлар — бир йилда бир марта;

— тортиш кучи бўйича автоматика билан жиҳозланган оқар сувли сув иситгичларнинг дудбуронлари — бир йилда бир марта;

— иситиш печкалари ва иситиш-пишириш печкалари, сиғимли сув иситгичлар, хонадонларни иситиш қозонларининг дудбуронлари — иситиш мавсуми олдидан бир йилда бир марта;

— шабадалатиш йўллари — бир йилда бир марта газ хўжалиги ташкилотларига тақдим этишлари шарт;

2.1.6. Текширувчи органлар ва газ хўжалиги ташкилотларининг кўрсатмаларини бажариши;

2.1.7. Уй ичидаги газ қувурларини занглашдан сақлаш чораларини кўриши. Уларни мунтазам равишда бўяб туриши (газ қувурларининг бино ичига киритилиш нуқтасидаги ўчирувчи қурилмалардан кейинги зиналардаги қисми тураржой фонди эгалари томонидан бўялади);

2. 1. 8. Газ қувурлари, дудбуронлар, шабадалатиш йўллари ва газ ускуналарида барча носозликлар ва шикастланишлар тўғрисида газ хўжалиги ташкилотларига зудлик билан хабар қилиш;

2.1.9. Фойдаланилган газ учун ва газ ускуналарига техника хизмати кўрсатиш ва уларни тузатиш ишларини бажарганлик учун газ хўжалиги ташкилотлари билан ўз вақтида ҳисоб-китоб қилиши;

2.1.10. Газ ёқилғисидан тежаб-тергаб ва оқилона фойдаланиши;

2.1.11. Газдан хавф-хатарсиз фойдаланиш усулларини тарғиб қилишда газ хўжалиги ташкилотларига ёрдам бериши

ШАРТ!

2.2. Уй эгалари (хусусий уйларнинг соҳиблари) 2. 1-бандда баён этилганлардан ташқари:

2.2.1. Газ асбобларини тоза тутишлари, таом тайёрлаш жараёнида газ асбобларидаги ёнғичларни ифлосланишдан сақлашлари;

2.2.2. Газ асбоблари ва суюлтирилган газ сақланадиган баллонларни чакана савдо тармоғидан харид қилинган тақдирда олдиндан газ хўжалиги ташкилотларидан уларни ўрнатиш имкониятлари учун техникавий шартларни олишлари ва кейинчалик белгиланган тартибда ҳужжатлаштиришлари;

2.2.3. Уйни шкафли газ баллонли қурилмалар билан газлаштиришда шкафни соз ҳолатда тутишлари, зарур ҳолларда шкафни тузатиб бўяш, пойдеворни тузатиш, «Газ», «Ёнғин хавфи бор» ёзувларини янгилашлари;

2.2.4. Доимий тураржойидан ярим йилдан кўпроқ вақтга чиқиб кетиладиган бўлса, шунингдек хусусий мулк сифатида фуқароларга тегишли бўлган уйлар сотилганда ёки бузилганда, бу ҳақда газ хўжалиги ташкилотига хабар бериб қўйишлари;

2.2.5. Газлаштирилган объектнинг техникавий паспорти бутлигини таъминлашлари ҳамда газ хўжалиги ва текширувчи органлар вакилларининг биринчи талабига биноан унң кўрсатишлари керак.

3. РЎЗҒОР ГАЗ АСБОБЛАРИНИ ЁҚИШ ВА ИШЛАТИШ ТАРТИБИ

3.1. Газ асбобларини ёқиш олдидан газ асбобларидаги ва уланувчи газ қувуридаги барча кранларнинг берклигига ишонч ҳосил қилиш лозим.

3.2 Ёниш маҳсулотларини ташқарига чиқариб юборувчи дудбуронлари бўлган газ сув иситгичлар, плиталар ва бошқа асбоблардан ҳар гал фойдаланишдан олдин дудбурондаги тортиш кучи текшириб кўрилади. Текшириш асбобни ёқишдан олдин ва ёқилгандан кейин ўтказилади.

3.3. Газ асбоблари ўрнатилган бинолар ҳавоси ҳамиша алмаштириб турилиши лозим. Шабадалатиш йўлларининг панжаралари доимо очиқ туриши керак. Хонадонларда газ асбоблари ишлаб турган пайтда шабадалатиш ва тоза ҳаво оқими кириб келишини таъминлаш учун дарчани очиб қўйиш зарур.

3.4. РЎЗҒОР ГАЗ ПЛИТАЛАРИНИ ИШЛАТИШДА ҚУЙИДАГИ ТАЛАБЛАРГА РИОЯ ҚИЛИШ ШАРТ:

3. 4. 1. Газ плитасининг ёнғичи қуйидагича тартибда ёндирилади:

— уланувчи газ қувурларидаги кранни очиш;

— гугуртни ёндириб, уни ёнғичга яқин келтириш, сўнгра ана шу ёнғичнинг кранини бураб очиш керак. Газ ёнғичнинг бутун периметри (айланаси) бўйлаб ёниши керак.

3.4.2. Ишлаб турган асбобни доим назорат қилиб туриш лозим. Идиш ичидаги суюқлик қайнаб чиқиши билан ёнғич дастагини бураб, алангани пасайтириш лозим.

3.4.3. Духовка шкафи ёнғичларини ёндириш олдидан шкафни 2-3 минут давомида очиб қўйиб, шабадалатиш, кейин эса 3.4.1. банддаги талабларга мувофиқ ёнғични ёндириш лозим.

3.4.4. Духовка шкафидан фойдаланишда шкаф эшикчасидаги кўриш туйнуги орқали вақт-вақти билан ёнғичларнинг қандай ишлашини кузатиб туриш лозим. Ёнғич алангаси ўчиб қолган бўлса духовка шкафи ёнғичининг дастагини беркитиб, газ поқиллаб кетмаслиги учун шкаф ичини шабадалатиш ва шундан сўнг, зарурат бўлса ёнғични юқорида кўрсатилган тартибда ёндириш лозим.

3.4.5. Плита ёки духовка шкафидан фойдаланиб бўлгач унинг олдидаги кран беркитилади, барча ёнғичлар ва уланувчи газ қувурлари кранлар, шунингдек, агар баллон бино ичида ўрнатилган бўлса, баллон ВЕНТИЛИ (хусусий газ баллонли қурилмалар учун) ҳам беркитилади.

3.4.6. Газ плитасининг ёнғичлари, қалпоқчалари, тўсиқ панжараси, ёнғич листлари ва плитанинг бошқа қисмларини ювиш воситалари билан мунтазам суратда ювиб туриш лозим...

3.5. Оқар сувли газ сув иситгични ёндириш ва ишлатишда унинг ўзига хос ишлаш хусусиятларига эътибор қилиш керак бўлади.

3.5.1. Сув иситгич қуйидагича тартибда ишга туширилади:

— сув иситгичнинг қалпоқчаси остида тортиш кучи бор-йўқлиги текшириб кўрилгандан кейин уланувчи газ қувуридаги кранни очиш керак;

— ёндирилган гугуртни ЗАПАЛЬНИКка яқинлаштириб, унинг кранини очилади ва ундан чиқаётган газ ўт олдирилади;

— колонкага сув келиши учун водопровод вентилини ва сувни чиқариб ташлаш учун сув иситгичдаги сарфлаш вентилларидан бири очилади;

— запальник яхши ишлаётганлиги ва сув керагича оқиб чиқаётганлигига ишонч ҳосил қилгач, асосий ёнғич кран очилади. Аланга ёнғичнинг барча тирқишлари бўйлаб ёниши керак.

Тортиш кучи бор-йўқлиги иккинчи бор текшириб кўрилади.

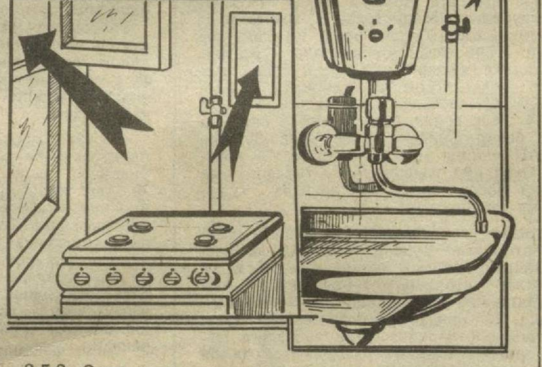

3.5.2. Оқар сувли газ сув иситгичлар сувнинг (аппаратнинг техникавий имкониятлари ва тайёрловчи-заводнинг уни ишлатишга доир йўриқномасида кўзда тутилган) муайян босимидагина ишлайди. Агар сув босими пасайиб кетса (сув келиши кескин камайиб кетса ёки тўхтаб қолса), сув иситгичнинг ёнғичи ўчиб қолади. Бу ҳолда барча кранларни беркитиш зарур ва сув оқими рисоладаги даражагача тиклангандан кейингина сув иситгичнинг ёнғичини ёқиш мумкин бўлади.

3.5.3. Сув иситгичдан фойдаланиб бўлгач, асбоблардаги ва уланувчи газ қувуридаги кранлар беркитиб қўйилади.

3.5.4. Сув вентили сув иситгичдан совуқ сув оқа бошлагандан кейингина беркитилади.

3.6. Бино ичида газ ҳиди сезилиши билан дарҳол газ асбобларидан фойдаланишни тўхтатиш, уланувчи газ қувурлари ва газ асбобидаги кранларни, шунингдек баллон вентилини беркитиш, бинони шабадалатиш учун деразаларни очиб, 04 телефони бўйича газ хўжалигининг авария хизматини чақириш лозим.

Бунда хона ичида олов ёқиш, чекиш, электр-ёритиш манбалари ва электр асбобларини ёқиш ва ўчириш, электр қўнғироқдан фойдаланиш тақиқланади. Шунингдек одамларни ва уй ҳайвонларини газга тўлиб кетган бинодан олиб чиқиб кетиш зарур.

4. РЎЗҒОРДА ГАЗДАН ФОЙДАЛАНИШДА ДАВЛАТ УЙЛАРИДА ВА МУАССАСАВИЙ ТУРАРЖОЙ ФОНДИГА ҚАРАШЛИ УЙЛАРДА ГАЗ УСКУНАЛАРИДАН ХАВФ-ХАТАРСИЗ ФОЙДАЛАНИШ УЧУН ЖАВОБГАР БЎЛГАН ТУРАРЖОЙЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ ХИЗМАТЛАРИНИНГ МАНСАБДОР ШАХСЛАРИГА ВА УЙ (ХУСУСИЙ УЙ) ЭГАЛАРИГА

ҚУЙИДАГИЛАР ТАҚИҚЛАНАДИ:

4.1. 14 ёшгача бўлган болалар, маст ҳолатдаги шахслар, шунингдек, бу асбоблардан хавф-хатарсиз фойдаланишга доир йўл-йўриқ олмаган ва бу қоидаларни билмайдиган шахсларнинг газ асбобларидан фойдаланишларига йўл қўйиш.

4.2. Газ асбоблари носоз бўлганда ва газ ҳиди сезилганда, шунингдек, газ қувурлари, дудбуронлар, шабадалатиш йўллари арматуралар ва автоматика асбоблари носоз бўлганда газ ускуналаридан фойдаланиш.

4.3. Агар баллон бино ичига ўрнатилган бўлса: баллон вентилларини, уланувчи газ қувури ва газ асбобларидаги кранларни газ асбобларидан фойдаланиб бўлгандан кейин ҳам очиқ қолдириш.

4.4. Узлуксиз ишлашга мўлжалланган ва тегишли хавфсизлик автоматикаси билан жиҳозланган газ асбобларидан ташқари, барча ишлаб турган газ асбобларини қаровсиз қолдириш.

4.5 Биноларни иситиш учун газ плитаси конфоркасини духовка шкафининг ёнғичларини ёқиш.

4.6. Газ асбоблари ва баллонларини ўзбошимчалик билан улаш ва узиш, бошқа жойга кўчириш, шунингдек, бу асбобларни қисмларга ажратиш ва тузатиш.

4.7. Маҳаллий газ хўжалигидан фойдаланиш ташкилотларида қайд қилинмаган ҳамда газ таъминоти системасига уланмаган хоҳ тўла, хоҳ бўш ҳолатдаги суюлтирилган газ баллонларини сақлаш.

4.8. Муҳофаза крани бўлмаганда, осон алангаланиб кетувчи деворлар ёнида газ асбобларини ишлатиш.

4.9. Газ қувурларига арқон боғлаш, нарсалар осиб ташлаш ва улардан таянч сифатида фойдаланиш.

4.10. Газ плитаси ёнғичларининг алангаси устида кирларни қуритиш.

4.11. Газ асбоблари ўрнатилган хонада ухлаш.

4.12. Газ асбобларини тиқиштириб, уларга ўтиш жойини ёт нарсалар билан тўлдириб ташлаш.

4.13. Газ қувурлари ва асбобларидан газ чиқаётганлигини аниқлаш учун алангадан фойдаланиш.

4.14. Газ таъминоти системасига ва газ баллонларига қўлда ясалган ёнғичлар ва бошқа мосламаларни улаш.

4.15. Тутун йўллари ва шабадалатиш йўлларнинг созлиги тўғрисидаги хулосаноманинг муддати ўтиб кетган ҳолда газ ускуналарини ишлатиш.

5. «ЎЗБЕКИСТОН ССР ҲУДУДИДА РЎЗҒОРДА ГАЗДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИ»НИНГ БУЗИЛГАНЛИГИ УЧУН ЖАВОБГАРЛИК

5.1. Ушбу Қоидаларни бузишда айбланувчи фуқаролар ва мансабдор шахслар, бу қоида бузилиши туфайли бахтсиз ҳодиса юз берган ёки бермаганлигидан қатъий назар, бунинг учун жавоб берадилар.

Бузилишлар ва уларнинг оқибатлари қандайлигига қараб мансабдор шахслар ва фуқаролар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг 1986 йил 26 июлдаги 982-XI сонли Фармонига мувофиқ маъмурий ва жиноий жавобгарликка тортиладилар.

Маъмурий қоидабузарликлар тўғрисидаги кодекс «Турмушда газдан фойдаланиш қоидаларининг бузилиши» тўғрисидаги 108-модда билан тўлдирилган.

Айтарли жиддий зарар келтирмаган турмушда газдан ғаразли мақсадларда ўзбошимчалик билан фойдаланганлик учун фуқароларга огоҳлантириш берилади ёки уларга 50 сўмгача миқдорда пул жаримаси солинади.

Рўзғор газ қурилмаларидан фойдаланиш қоидаларининг бузилганлиги, шунингдек ер қазиш ишларини бажариш вақтида газ қувурлари (асосий газ қувурларидан ташқари) муҳофаза қилиш қоидаларига риоя қилмаслик оқибатида газ қувурларнинг шикастланганлиги учун фуқароларга огоҳлантириш берилади ёки 10 сўмдан 30 сўмгача миқдорда жарима солинади.

Ўзбекистон ССР Жиноий кодекси «Турмушда энергия ёки газдан фойдаланиш қоидаларининг бузилиши» тўғрисидаги 118-модда билан тўлдирилган.

Электр иссиқлик энергияси ёки газдан ғаразли мақсадларда ўзбошимчалик билан фойдаланиш — турмушда электр, иссиқлик энергияси ёки газдан фойдаланиш қоидаларини бузиш билан баробар бўлиб, бундай қоидабузарлик илгари айнан шу хилдаги иш учун белгиланган маъмурий жазодан кейин юз берган бўлса, ёки ана шу қоидабузарлик оқибатида катта зиён етган бўлса — бундай шахслар 2 йилгача муҳлатга озодликдан маҳрум этиладилар ёки худди шу муҳлатга ахлоқ тузатиш ишларига жалб қлинадилар, ёҳуд уларга 300 сўмдан 1000 сўмгача миқдорда пул жаримаси солинади.

ҚУЙИДАГИЛАР ГАЗДАН ЎЗБОШИМЧАЛИК БИЛАН ФОЙДАЛАНИШГА КИРАДИ:

— хонадонлар, гаражлар, иссиқхоналар, ёзги ошхоналар, ошхоналар, тандирхоналар, дала ҳовлилар ва ҳоказоларни ўзбошимчалик билан газлаштириш;

— шаҳар, район газ идораларига билдирмай қўшимча иситиладиган майдонларни киритиб олиш;

— янги, илгаридан мавжуд бўлган ва шаҳар, район газ идораси томонидан узиб қўйилган газ асбобларини ўзбошимчалик билан жойдан жойга кўчириш, улаш;

— таом тайёрлаш плиталаридан уйлар, гаражлар, айвонлар, иссиқхоналар, ёзги ошхоналар, дала ҳовлилар ва ҳоказоларда иситиш асбоби сифатида фойдаланиш;

— тураржой биноларида ҳарорати СН и П да кўзда тутилган 18 даража атрофида сақлаб туриш.

ЎРТОҚЛАР! ТУРМУШДА ГАЗДАН ФОЙДАЛАНИШ ҚОИДАЛАРИ ТАЛАБЛАРИГА ҚАТЪИЙ РИОЯ ҚИЛИНГ!

«ЎЗБЕКГАЗ» ГАЗ ТАРМОҚЛАРИНИ ҚУРИШ ВА ГАЗ ХЎЖАЛИГИДАН ФОЙДАЛАНИШ ЖУМҲУРИЯТ БОШҚАРМАСИ.
«СОЮЗРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ КОРХОНАСИ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»—
«СЕЛЬСКАЯ ПРАВДА»
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском и русском языках.

БИЗНИНГ АДРЕС: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 32-56-21, 33-16-27-, 32-54-41, Масъул котиб. — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими — 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими — 32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 33-54-33. 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими — 32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими — 32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 32-56-39. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Таржима бўлимлари — 32-56-31, 32-54-54, 32-54-55, 32-56-28. Иллюстрация бўлими — 32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

Р. — 03303. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Д. 1207. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12